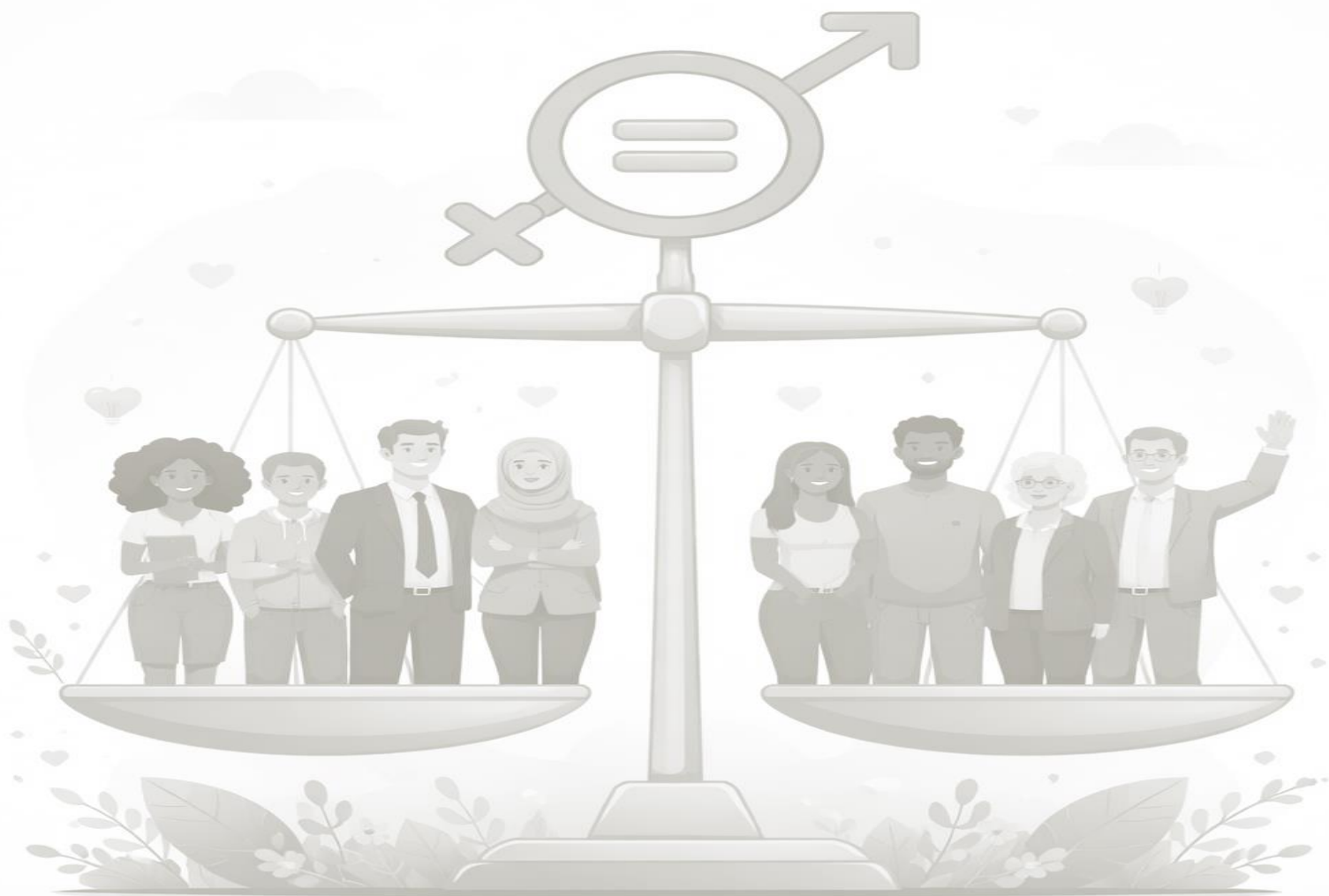

**GENDER AKCIONI PLAN SREDNJOBOSANSKOG
KANTONA/KANTONA SREDIŠNJA BOSNA
ZA PERIOD OD 2026. - 2027. GODINE**

Januar 2026. godine

SADRŽAJ

SADRŽAJ	2
I Uvod	3
<i>Pravni okvir za izradu Gender akcionog plana SBK.....</i>	<i>7</i>
II Stanje ravnopravnosti spolova u Srednjobosanskom kantonu	10
<i>Osnovni demografski podaci razvrstani po spolu.....</i>	<i>11</i>
<i>Institucionalni mehanizam za ravnopravnosti spolova SBK</i>	<i>11</i>
<i>Tržište rada.....</i>	<i>12</i>
<i>Obrazovanje</i>	<i>18</i>
<i>Nasilje nad ženama i nasilje u porodici.....</i>	<i>23</i>
<i>Javni život.....</i>	<i>25</i>
III Struktura Gender akcionog plana Srednjobosanskog kantona	28
IV Ciljevi i aktivnosti Gender akcionog plana SBK za period 2026. – 2027. godina	31
V Monitoring i evaluacija Gender akcionog plana SBK	46
<i>Osnovni pojmovi i definicije ravnopravnosti spolova</i>	<i>47</i>
<i>Najznačajniji međunarodni dokumenti i standardi u oblasti ravnopravnosti spolova.....</i>	<i>49</i>

Grafički i shematski prikazi:

<i>Grafički prikaz 1 Ukupan broj zaposlenih i nezaposlenih u SBK po spolu u 2024. godini.....</i>	<i>12</i>
<i>Grafički prikaz 2 Kvalifikacijska struktura zaposlenih u SBK u 2024. godini.....</i>	<i>13</i>
<i>Grafički prikaz 3 Starosna struktura zaposlenih u SBK u 2024. godini.....</i>	<i>14</i>
<i>Grafički prikaz 4 Zastupljenost spolova po djelatnostima u SBK u 2024. godini</i>	<i>15</i>
<i>Grafički prikaz 5 Broj zaposlenih po mjesecima u SBK u 2025. godini.....</i>	<i>17</i>
<i>Grafički prikaz 6 Upisani učenici/ce u osnovne škole u SBK u 2024/2025. godinu</i>	<i>19</i>
<i>Grafički prikaz 7 Broj učenika/ca po opštinama u osnovnim školama u 2024/2025. godini.....</i>	<i>20</i>
<i>Grafički prikaz 8 Broj upisanih redovnih učenika/ca u SBK (srednje škole) 2024/2025. godina.....</i>	<i>21</i>
<i>Grafički prikaz 9 Broj upisanih studenata/ica u SBK u 2024/2025. godini.....</i>	<i>22</i>
<i>Grafički prikaz 10 Izabrani zastupnici/ce kantonalnih skupština u 2022. godini</i>	<i>26</i>
<i>Grafički prikaz 11 Spolna zastupljenost Skupštine SBK (2022.-2026. godina).....</i>	<i>27</i>
<i>Grafički prikaz 12 Spolna zastupljenost u stalnim radnim tijelima skupštine SBK u 2022. -2026.</i>	<i>28</i>
<i>Grafički prikaz 13 Sastav povremenih radnih tijela Skupštine SBK 2022.-2026. godina.....</i>	<i>28</i>
 <i>Shema 1 Ciljevi i aktivnosti GAP 2026.-2027. godina</i>	<i>30</i>
<i>Shema 2 Shematski prikaz monitoringa i evaluacije GAP SBK 2026.-2027. godina.....</i>	<i>46</i>

I Uvod

Bosna i Hercegovina svojim Ustavom garantuje visok nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, uključujući 15 najvažnijih međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava. Među njima je i Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), čime se BiH obavezuje na primjenu najviših međunarodnih standarda ravnopravnosti spolova i zaštite ljudskih prava. Ustav Federacije BiH dodatno osigurava ustavnu snagu pravima garantovanim međunarodnim sporazumima navedenim u njegovom aneksu.

Srednjobosanski kantona potvrđuje i primjenjuje ove standarde u svom Ustavu na kantonalnom nivou, obavezujući institucije da osiguraju punu zaštitu ljudskih prava i jednak tretman svih građana. Stoga, Gender akcioni plan SBK predstavlja ključni instrument za provedbu ustavnih i međunarodnih obaveza iz oblasti ravnopravnosti spolova u kantonu.

Ujedinjene nacije (UN) i države članice UN, u skladu s Poveljom UN, imaju obavezu da štite i promovišu ljudska prava, dostojanstvo i vrijednost svakog pojedinca bez diskriminacije, uključujući zabranu diskriminacije na osnovu spola. Bosna i Hercegovina, kao članica UN od 1992. godine, preuzela je ove obaveze, pri čemu CEDAW ostaje najvažniji međunarodni instrument u oblasti rodne ravnopravnosti.

Ravnopravnost spolova predstavlja osnovno pravo i zajedničku vrijednost Evropske unije, te predstavlja ključni preduslov za ostvarivanje ciljeva EU u oblastima razvoja, zapošljavanja, socijalne kohezije i demokratizacije. Princip jednakog tretmana i jednakih mogućnosti za žene i muškarce ugrađen je u temeljne ugovore Evropske unije, kao i u brojne direktive koje su prenesene u zakonodavstva država članica.

Rodna ravnopravnost jedna je od temeljnih vrijednosti Evropske unije, kako je utvrđeno u člancima 2. i 3. Ugovora o Evropskoj uniji. Riječ je o načelu prema kojem prava, odgovornosti i mogućnosti žena i muškaraca trebaju biti isti. Rodna ravnopravnost općenito se smatra važnom pokretačkom silom privrednog rasta. U Strategiji Komisije za rodnu ravnopravnost EU za razdoblje 2020. – 2025. navodi se da „rodna ravnopravnost donosi više radnih mjesta i veću produktivnost”, pozivajući se na studiju Evropskog instituta za ravnopravnost spolova (EIGE). U toj se studiji procjenjuje da bi napredak u pogledu rodne ravnopravnosti mogao dovesti do povećanja BDP-a EU-a po stanovniku od 6,1 % do 9,6 % do 2050., uz mogući učinak na BDP u određenim državama članicama EU-a do čak 12 % do 2050. godine.

U Bosni i Hercegovini temeljni pravni instrument za unapređenje ravnopravnosti spolova predstavlja Zakon o ravnopravnosti spolova BiH¹ („Službeni glasnik BiH“, 32/10), donesen 2003. godine i dopunjen 2009. godine. Ovaj zakon uređuje, promoviše i štiti ravnopravnost spolova, zabranjuje diskriminaciju u javnoj i privatnoj sferi i osigurava jednake mogućnosti za sve građane i građanke. Zakon propisuje obavezu svih institucija vlasti da integrišu principe ravnopravnosti spolova u javne politike i procese odlučivanja.

Zakon o ravnopravnosti spolova obavezuje sva državna tijela na svim nivoima vlasti, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, te tijela lokalne samouprave, političke stranke i pravna lica sa javnim ovlaštenjima, da osiguraju i aktivno promovišu ravnopravnu zastupljenost žena i muškaraca u upravljanju, odlučivanju i predstavljanju.

Na osnovu ovih odredbi, izrada i provedba Gender akcionog plana SBK zasniva se na Zakonu o ravnopravnosti spolova, čime se osigurava sistemska integracija principa rodne ravnopravnosti u sve javne politike i procese kantonalnih institucija.

Zakon o ravnopravnosti spolova BiH utvrđuje obavezu uspostavljanja institucionalnih mehanizama koji osiguravaju provedbu principa ravnopravnosti spolova. Ovi mehanizmi predstavljaju ključnu pravnu garanciju i osiguravaju stabilnost i učinkovitost institucija zaduženih za rodnu ravnopravnost.

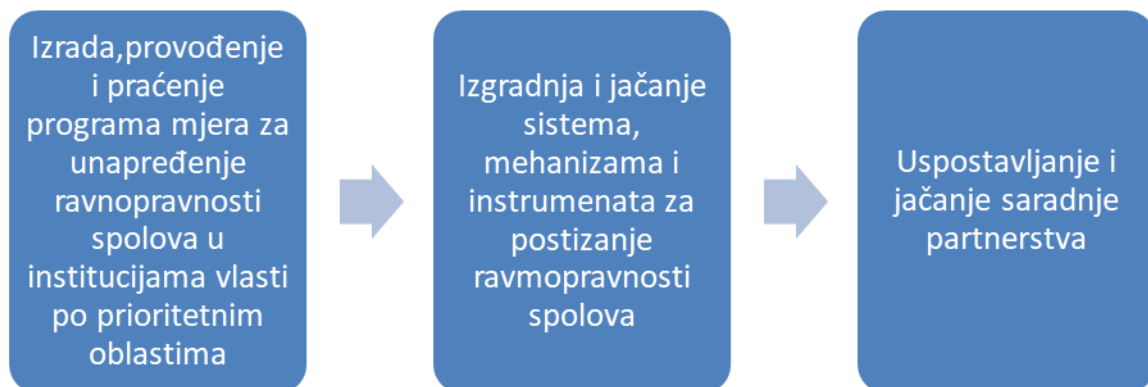
¹ Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH” br. 32/10)

Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova BiH, osnovni institucionalni mehanizmi uključuju Agenciju za ravnopravnost spolova BiH pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, te na entitetskom nivou Gender centar Federacije BiH i Gender centar – Centar za jednakost i ravnopravnost polova Vlade Republike Srpske. Ove institucije koordiniraju provedbu Zakona, zaprimaju i obrađuju molbe, žalbe i predstavke građana/ki, te pružaju stručnu podršku drugim institucijama u primjeni principa ravnopravnosti spolova.

Mreža institucionalnih mehanizama obuhvata i zakonodavnu i izvršnu vlast na svim nivoima. Aktivne su komisije za ravnopravnost spolova u Parlamentu BiH, Doma naroda i Zastupničkom domu Parlamenta Federacije BiH, Odbor jednakih mogućnosti Narodne skupštine Republike Srpske, kao i komisije kantonalnih skupština u Federaciji BiH. Na lokalnom nivou djeluju komisije unutar općinskih vijeća ili službi za ljudska prava, što osigurava horizontalnu i vertikalnu koordinaciju u primjeni principa ravnopravnosti.

Prvi Gender akcioni plan BiH (2006–2011) postavio je strateški okvir za uvođenje principa gender mainstreaminga u sve oblasti javnog i privatnog života. Drugi GAP (2013–2017), treći GAP (2018–2022) i četvrti GAP (2023–2027) dalje su razvijali strateške ciljeve, prioritetne oblasti djelovanja i mjere, među kojima posebno izdvajamo rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima. GAP BiH usmjerava institucije na sistemsko i koordinirano djelovanje u primjeni člana 24. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, koji propisuje obaveze svih nivoa vlasti.

Konkretno, GAP BiH sadrži sljedeća tri strateška cilja u okviru kojih su definisane prioritetne oblasti djelovanja, odnosno programi i mjere potrebni za ostvarivanje tog cilja:

STRATEŠKI CILJ 1. Izrada, provođenje i praćenje programa mjera za unapređenje ravnopravnosti spolova u institucijama vlasti, po prioritetnim oblastima

- ✓ Sprečavanje i suzbijanje nasilja po osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima
- ✓ Javni život i donošenje odluka
- ✓ Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima
- ✓ Obrazovanje, nauka, kultura i sport

STRATEŠKI CILJ 2. Izgradnja i jačanje sistema, mehanizama i instrumenata za postizanje ravnopravnosti spolova

- ✓ Koordinacija provođenja i nadzor nad provođenjem GAP-a BiH
- ✓ Praćenje i unapređenje primjene međunarodnih i domaćih standarda za ravnopravnost spolova
- ✓ Jačanje i saradnja institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova
- ✓ Podizanje svijesti o ravnopravnosti spolova u svim segmentima društva
- ✓ Podrška institucionalnim i vaninstitucionalnim partnerima u procesu uključivanja principa ravnopravnosti spolova
- ✓ Praćenje i ocjena napretka u postizanju ravnopravnosti spolova

STRATEŠKI CILJ 3. Uspostavljanje i jačanje saradnje i partnerstva

- ✓ Saradnja na regionalnom i međunarodnom nivou
- ✓ Saradnja sa organizacijama civilnog društva, socijalnim partnerima i akademskom zajednicom²

Pored GAP-a, na nivou države i entiteta, provode se i druge sektorske politike i strategije koje doprinose rodnoj ravnopravnosti, uključujući prevenciju nasilja na osnovu spola, rodno odgovorno budžetiranje, politiku sigurnosti i unapređenje položaja žena na selu. Na državnom nivou posebno su važni Akcioni planovi za implementaciju Rezolucije UN 1325 "Žene, mir i sigurnost" (2014–2017) i Okvirna strategija za provođenje Konvencije Vijeća Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (2015–2018), koji dodatno osiguravaju zaštitu prava žena i integraciju rodne perspektive u javne politike.

Također, Bosna i Hercegovina se nalazi u procesu evropskih integracija i suočena je sa ispunjavanjem 14 ključnih prioriteta koje je postavila Evropska unija. U okviru devetog prioriteta naglašena je posebna potreba jačanja zaštite prava svih građana i građanki, te osiguranje dosljedne provedbe zakonodavstva o nediskriminaciji i rodnoj ravnopravnosti. Provedba ovih obaveza na kantonalnom nivou direktno se ostvaruje kroz realizaciju Gender akcionog plana SBK, čime se kanton aktivno uključuje u ispunjavanje evropskih standarda i preporuka.

² Izvještaj o implementaciji Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine 2023-2027

Pravni okvir za izradu Gender akcionog plana SBK

Gender akcioni plan (GAP) Srednjobosanskog kantona je strateško-planski dokument čija implementacija ima za cilj unapređenje ravnopravnosti spolova, jačanje demokratskih principa i podsticanje održivog razvoja zajednice. Uvođenje principa ravnopravnosti spolova u razvojne politike, strategije, projekte i programe posebno je značajno na kantonalnom nivou, s obzirom na nadležnosti kantonalnih institucija.

Ravnopravnost spolova podrazumijeva jednaka prava i slobode, vidljivost i zastupljenost žena i muškaraca u svim oblastima javnog i privatnog života. Njeno postizanje ključno je za zaštitu fundamentalnih ljudskih prava, jačanje vladavine prava, razvoj demokratskog društva, ekonomski rast i konkurentnost. Iako je zabilježen napredak u Bosni i Hercegovini, u mnogim oblastima i dalje postoje značajne razlike između spolova.

Gender centar Federacije Bosne i Hercegovine je 04.11.2019. godine objavio Javni poziv za konsultantske usluge za proces izrade Gender akcionog plana SBK, nakon čega je Vlada SBK, na prijedlog Komisije za ravnopravnost spolova Skupštine, na 24. sjednici održanoj 21.11.2019. godine usvojila Gender akcioni plan za period 2019–2022. Provedba ovog plana odvijala se u otežanim okolnostima pandemije COVID-19, što je usporilo realizaciju planiranih aktivnosti, ali je uprkos tome ostvaren napredak u više prioritetnih oblasti, posebno u unapređenju multisektorskog pristupa prevenciji i zaštiti od rodno zasnovanog nasilja. Izvještaji o provedbi za 2020. i 2021. godinu izrađeni su uz podršku Gender centra Federacije BiH i usvojeni zaključcima Vlade SBK od 10.06.2021. i 09.06.2022. godine, dok je izvještaj za 2022. godinu dostavljen Komisiji za ravnopravnost spolova Skupštine na razmatranje i usvajanje.

Vlada SBK je na 99. sjednici održanoj 02.10.2025. godine donijela Rješenje o imenovanju Radnog tima za izradu i implementaciju Gender akcionog plana SBK 2026–2027, čime je uspostavljen institucionalni okvir za pripremu novog dokumenta i osigurano kontinuirano praćenje njegove provedbe.

Gender akcioni plan SBK za period 2026–2027. usklađen je s relevantnim strateškim dokumentima i politikama na svim nivoima vlasti, uključujući:

- Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH;
- Gender akcioni plan BiH (2023–2027.);
- Operativni plan Federacije BiH za provedbu GAP-a BiH (2023–2027.);
- Gender akcioni Plan SBK 2019-2022.
- Druge strateške dokumente i politike na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou koje doprinose ostvarivanju rodne ravnopravnosti.

Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova BiH, obaveze svih nivoa vlasti uključuju:

- a) Analizu stanja spolova u određenim oblastima;
- b) Implementaciju državnih politika kroz kantonalne akcione planove za ravnopravnost spolova;
- c) Preduzimanje mjera za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova.

Gender akcioni planovi na nivou kantona predstavljaju najefikasniji mehanizam za provođenje ovih obaveza, osiguravajući sistemsko i koordinirano djelovanje. Ustav Srednjobosanskog kantona potvrđuje najviši nivo ljudskih prava i osnovnih sloboda, preuzimajući standarde Ustava Federacije BiH. GAP SBK doprinosi ostvarivanju tih prava i sloboda, čime se osigurava dosljedna primjena ustavnih i zakonskih odredbi na kantonalnom nivou.

Komisija za ravnopravnost spolova Skupštine SBK inicira izradu Gender akcionih planova radi osiguranja koordiniranog i usmjerenog djelovanja svih tijela kantonalne vlasti u provođenju ustavnih i zakonskih obaveza iz oblasti ravnopravnosti spolova.

U skladu sa strukturom nadležnosti između različitih nivoa vlasti u BiH, Zakon o ravnopravnosti spolova BiH osigurava mrežu institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova na svim nivoima vlasti. Članom 24. Zakona utvrđena je obaveza svih nivoa vlasti da aktivno djeluju na ostvarivanju ravnopravnosti spolova i otklanjanju diskriminacije na osnovu spola, čime se postavlja pravni okvir za pripremu i implementaciju kantonalnog Gender akcionog plana.

Član 24.

- (1) Organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima, pravne osobe u većinskom vlasništvu države, u okviru svojih nadležnosti, dužni su poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredbi propisanih ovim Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na:
 - a) donošenje programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti;
 - b) donošenje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja sa odredbama ovog Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;
 - c) provođenje aktivnosti i mjera Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada uz osiguranje budžetskih sredstava;
 - d) osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih podataka razvrstanih po spolu;
- (2) Sastavni dio programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima uključuje, ali se ne ograničava na:
 - a) analizu stanja spolova u određenoj oblasti;
 - b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
 - c) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.
- (3) Nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.
- (4) Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Upravo je ovaj član Zakona o ravnopravnosti spolova osnovni pravni osnov za donošenje Gender akcionog plana SBK budući da se donošenjem ovog akcionog plana osigurava dosljedna primjena ovog Zakona, ali i drugih obaveza kantona u pogledu ravnopravnosti spolova. To je također slučaj i sa Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine koji prepoznaje značaj djelovanja i ulogu kantona kada je u pitanju postizanje ravnopravnosti spolova. Kao nosioci odgovornosti u strateškom cilju 1. GAP BIH, a u skladu s nadležnostima kantona, prepoznata su kantonalna tijela vlasti zajedno sa tijelima, odnosno institucijama Federacije BIH kao i institucija BIH.

Ovaj strateški cilj je izuzetno važan za kreiranje svih aktivnosti kantona, jer prepoznaje ključne prioritete u oblasti ravnopravnosti spolova kao i ciljeve koji bi se trebali postići do kraja provođenja Gender akcionog plana BIH. Na taj način dat je prioritetni okvir djelovanja kantona, a šest prioriteta bi trebalo biti osnov svih programa mjera koje se donose na kantonalnom nivou.

U cilju efikasne implementacije Gender akcionog plana Srednjobosanskog kantona za period 2026–2027. godine, ovim Planom se utvrđuje obaveza kontinuirane saradnje svih nadležnih ministarstava, upravnih organizacija i drugih institucija SBK sa Radnim timom za izradu i implementaciju Gender akcionog plana. Radni tim ima zadatak koordinirati proces implementacije, pružati stručnu podršku institucijama u provođenju planiranih aktivnosti, pratiti realizaciju mjera, te učestvovati u izradi potrebnih periodičnih i završnih izvještaja o provođenju Plana. Ministarstva i druge nadležne institucije obavezne su, u skladu sa svojim nadležnostima, imenovanim članicama i članovima Radnog tima blagovremeno dostavljati tražene podatke i informacije, aktivno učestvovati u realizaciji planiranih aktivnosti, te osigurati institucionalnu podršku u cilju uspješnog provođenja Gender akcionog plana

II Stanje ravnopravnosti spolova u Srednjobosanskom kantonu

Za potrebe analize stanja ravnopravnosti spolova u SBK izvršeno je prikupljanje i analiza dostupnih informacija i podataka što predstavlja i prvi korak u smislu člana 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH. Analiza stanja ravnopravnosti spolova je sagledana iz ugla ravnopravnosti spolova što omogućava utvrđivanje oblasti u kojima eventualno postoje diskriminacije ili nejednakosti u pristupu pravima, koristima i resursima između žena i muškaraca, djevojčica i dječaka po pojedinim oblastima. Pored toga, ovaj pristup omogućuje da se istraže uzroci takvog stanja kao i da ukaže na to kako se oni mogu promijeniti, jer daje osnovu na kojoj će se temeljiti akcioni plan.

Za potrebe ove analize prikupljeni su sljedeći podaci:

1. statistički podaci Federalnog zavoda za statistiku i Federalnog zavoda za zapošljavanje,
2. administrativni podaci od strane kantonalnih organa i službi,
3. urađena je analiza relevantnih kantonalnih propisa i strateških dokumenata;
4. korištena su druga istraživanja i studije te stručna mišljenja.

Ovaj pristup je omogućio:

- 1) da ukaže na prioritete i ključne ciljeve koje je potrebno ostvariti i
- 2) da omogući utvrđivanje trenutnog stanja (ne)ravnopravnosti spolova kao i da utvrdi način na koji će se promjene mjeriti.

Za potrebu izrade ovog Gender akcionog plana prikupljeni su dostupni podaci koji su razvrstani po spolu. U tu svrhu prikupljeni su statistički podaci koji su dostavljeni od strane Federalnog zavoda za statistiku, Centralne izborne komisije BiH te su korišteni i administrativni podaci kojima raspolažu ministarstava i službe SBK/KSB. Pored toga izvršena je analiza javno dostupnih podataka o stanju ravnopravnosti spolova u SBK/KSB. Svi podaci su analizirani iz ugla ravnopravnosti spolova te su interpretirani u odnosu na trendove (ne)ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Oblasti za utvrđivanje stanje ravnopravnosti spolova su bazirani na prioritetima koji su prepoznati u Gender akcionom planu Bosne i Hercegovini i to

- Postojanje institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova
- Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima
- Obrazovanje, nauka, kultura i sport
- Socijalna zaštita
- Sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima
- Javni život i donošenje odluka

Osnovni demografski podaci razvrstani po spolu

Srednjobosanski kanton je jedan od 10 kantona u Federaciji BiH ukupne površine od 3189 km². Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku iz juna 2025. godine na području kantona živi 243.590 stanovnika od čega 122.855 osoba muškog spola i 121.692 osoba ženskog spola. Prema podacima i za 2024. godinu u SBK je živjelo nešto manje osoba ženskog spola. Od živorođene djece tokom 2024. godine bilo je 52% dječaka i 48% djevojčica. Uzimajući u obzir srednju vrijednost za svaku starosnu grupu muškaraca i žena koji se vode u publikacijama Federalnog zavoda za statistiku za 2024. godinu, prosječna starost muškaraca je 40.17 godina, a žena 42.07 godina. Prema podacima Popisa iz 2013. godine 30% stanovnika je živjelo u urbanim, a 70% u ruralnim područjima.

Institucionalni mehanizam za ravnopravnosti spolova SBK

U skladu sa svojom nadležnosti, Komisija za ravnopravnost spolova predstavlja institucionalni mehanizam za ravnopravnost spolova Skupštine koji ima nadležnosti koje su predviđene članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH.

Komisija je izričito nadležna za razmatranje pitanja u vezi sa ostvarivanjem ravnopravnosti spolova, zakona i drugih propisa, prijedloga i izvještaja kao i učešće u skupovima koji su vezani za ravnopravnost spolova.

Komisija za ravnopravnost spolova:

- a) razmatra pitanja u vezi s ostvarivanjem ravnopravnosti spolova u Kantonu
- b) razmatra predložene zakone i druge propise Kantona, sa stanovišta ravnopravnosti spolova
- c) razmatra prijedloge dokumenata i izvještaje institucija Kantona koji se odnose na ostvarivanje ravnopravnosti spolova i provođenje platforme za akciju Pekinške deklaracije, u cjelini, odnosno po pojedinim oblastima
- d) razmatra pripreme za učešće delegacije Kantona na skupovima unutar države i na međunarodnim skupovima kada se razmatra provođenje Pekinške deklaracije
- e) razmatra i druga pitanja u vezi s ostvarivanjem ravnopravnosti spolova.

Pozicija Komisije za ravnopravnost spolova u okviru Skupštine SBK je veoma značajna, a njena uloga će biti da dostavlja izvještaj Skupštini sa prijedlogom zaključaka i prioritetima za narednu godinu što će poslužiti Komisiji kao instrument za usmjereno i koordinirano djelovanje skupštine, kantonalnih ministarstava i drugih uprava i službi SBK. Radni tim za izradu i implementaciju GAP-a izrađuje Gender akcni plan, kao i godišnje izvještaje i iste dostavlja u nacrtu plana Vladi SBK na usvajanje. U ovom procesu Komisija bi imala primarnu ulogu nadzora nad provođenjem akcionog plana što će biti obrazloženo u dijelu koji se odnosi na oblast monitoringa i evaluacije.

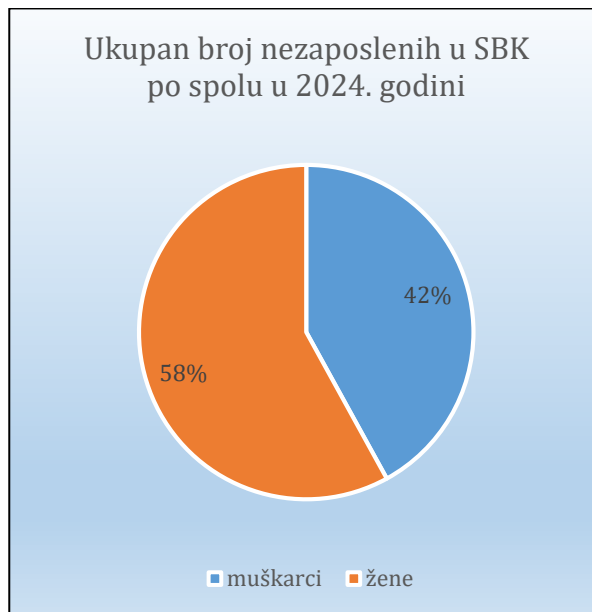
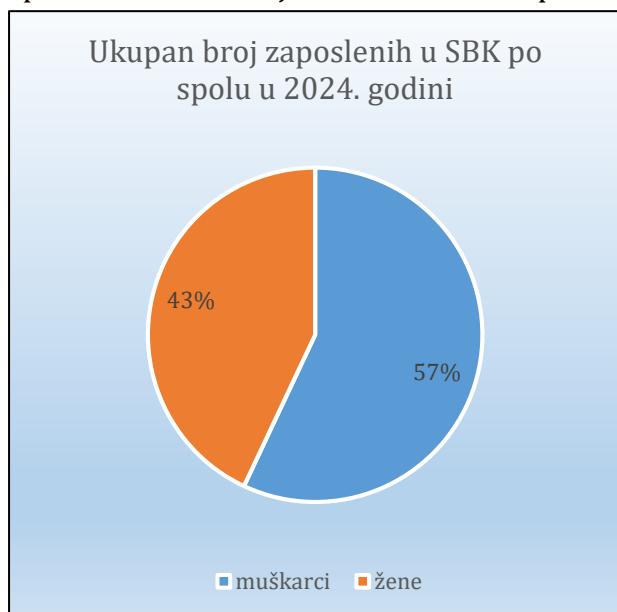
U narednom periodu bit će potrebno uložiti vrijeme i resurse kako bi se osigurali potrebni kapaciteti za preuzimanje nove uloge u planiranju, provedbi i praćenju politika ravnopravnosti spolova. Osnivanjem Radnog tima za izradu i implementaciju Gender akcionog plana SBK 2026–2027 uspostavljen je funkcionalan institucionalni mehanizam koji će koordinirati planiranje, pratiti realizaciju mjera i pripremati godišnje izvještaje o provedbi GAP-a. Time se jača sistemski pristup praćenju napretka, osigurava kontinuitet u evaluaciji rezultata i unapređuje odgovornost institucija u oblasti ravnopravnosti spolova.

Tržište rada

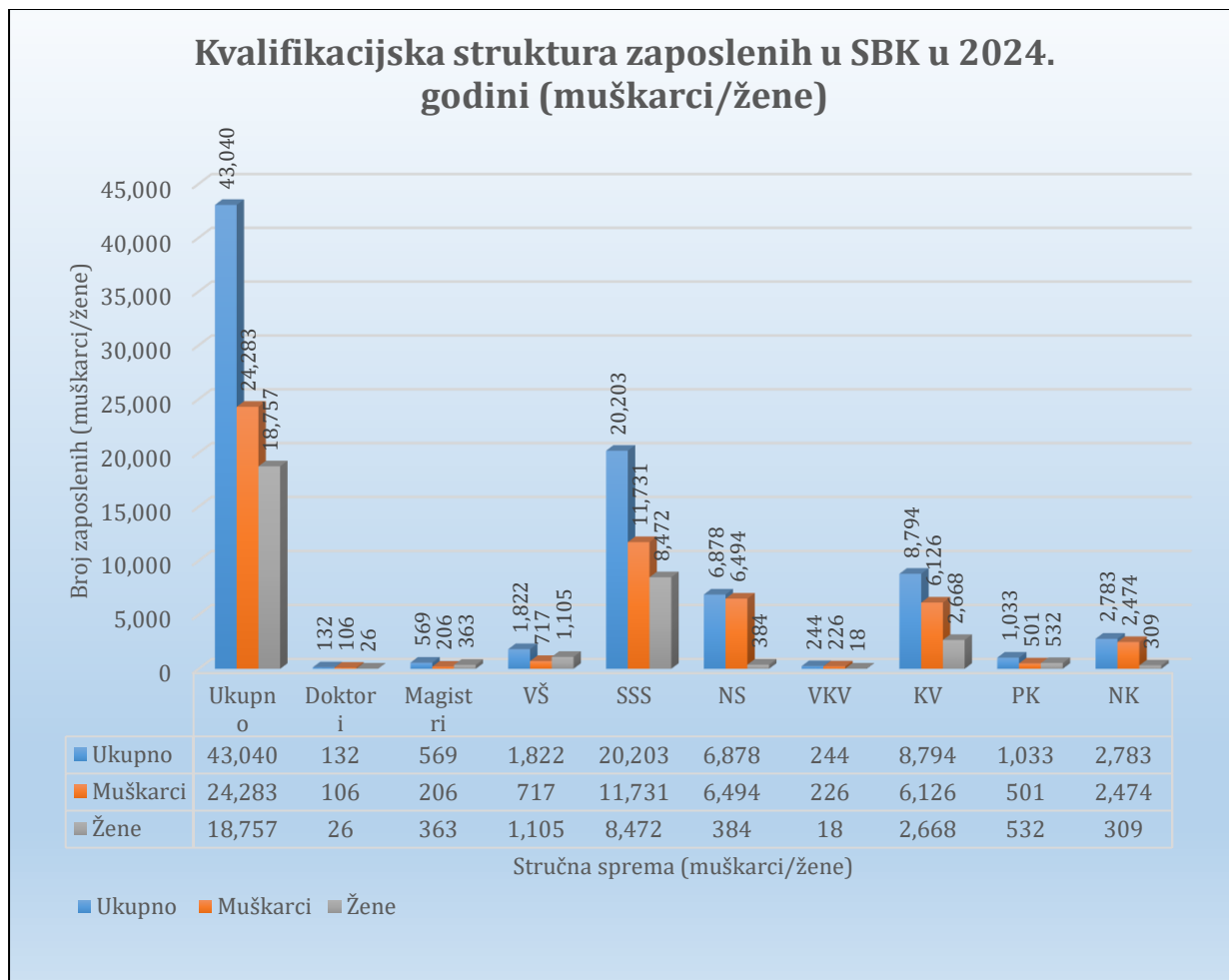
Ravnopravno učešće žena i muškaraca na tržištu rada je jedan od preduslova za postizanje ciljeva ravnopravnosti spolova. U BiH u svim različitim dobnim skupinama, prihodovnim razredima i lokacijama, muškarci više od žena učestvuju u radnoj snazi. Učešće žena u radnoj snazi u BiH je značajno niže nego što bi se moglo očekivati i trenutno je jedno od najnižih u Evropi. Na području SBK u toku 2024. godine prosječno je bilo zaposleno 49.981 a nezaposleno 29.454 osoba. Trenutno u

strukturi zaposlenih je 7% više muškaraca, a u strukturi nezaposlenih 7% više osoba ženskog spola. Broj nezaposlenih žena veći je u strukturi aktivne radne snage. Broj registrovanih radno sposobnih osoba u SBK prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2024. godini iznosio je 43.040 osoba, od toga 18.757 osoba ženskog spola. Broj registrovanih nezaposlenih osoba prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje u septembru 2025. godine iznosio je 29.276 od toga 16.913 osoba ženskog spola. Prema tome može se zaključiti da je na području kantona bilo 13.764 radno-sposobnih osoba koje aktivno ne traže posao.

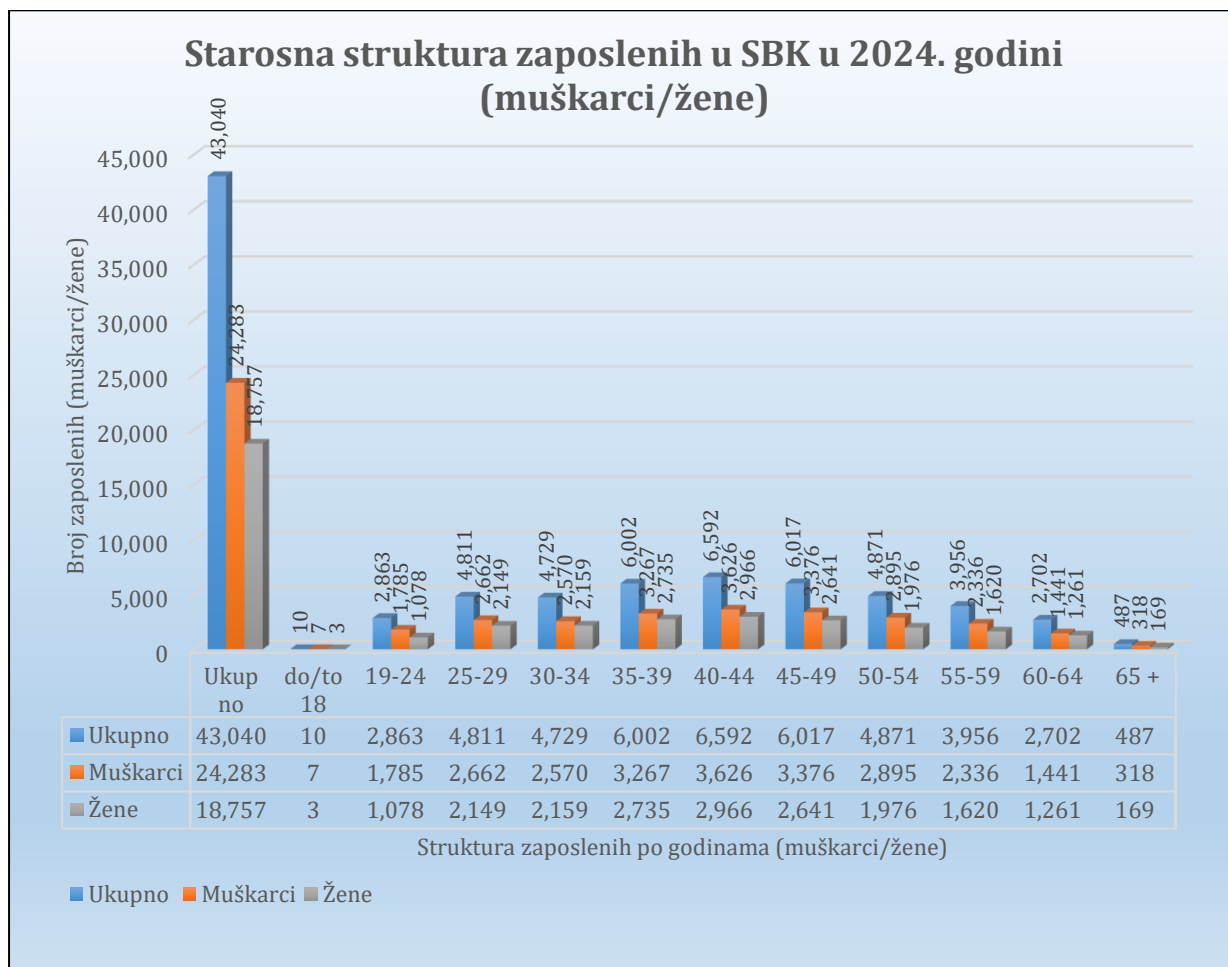
Grafički prikaz 1 Ukupan broj zaposlenih i nezaposlenih u SBK po spolu u 2024. godini

U strukturi zaposlenih osobe ženskog spola su više prisutne sa visokom i višom stručnom spremom dok u svim drugim oblastima su prisutne osobe muškog spola. Ta razlika se može opravdati i činjenicom da su u obrazovnoj strukturi dječaci prisutniji u usmjerenom obrazovanju.

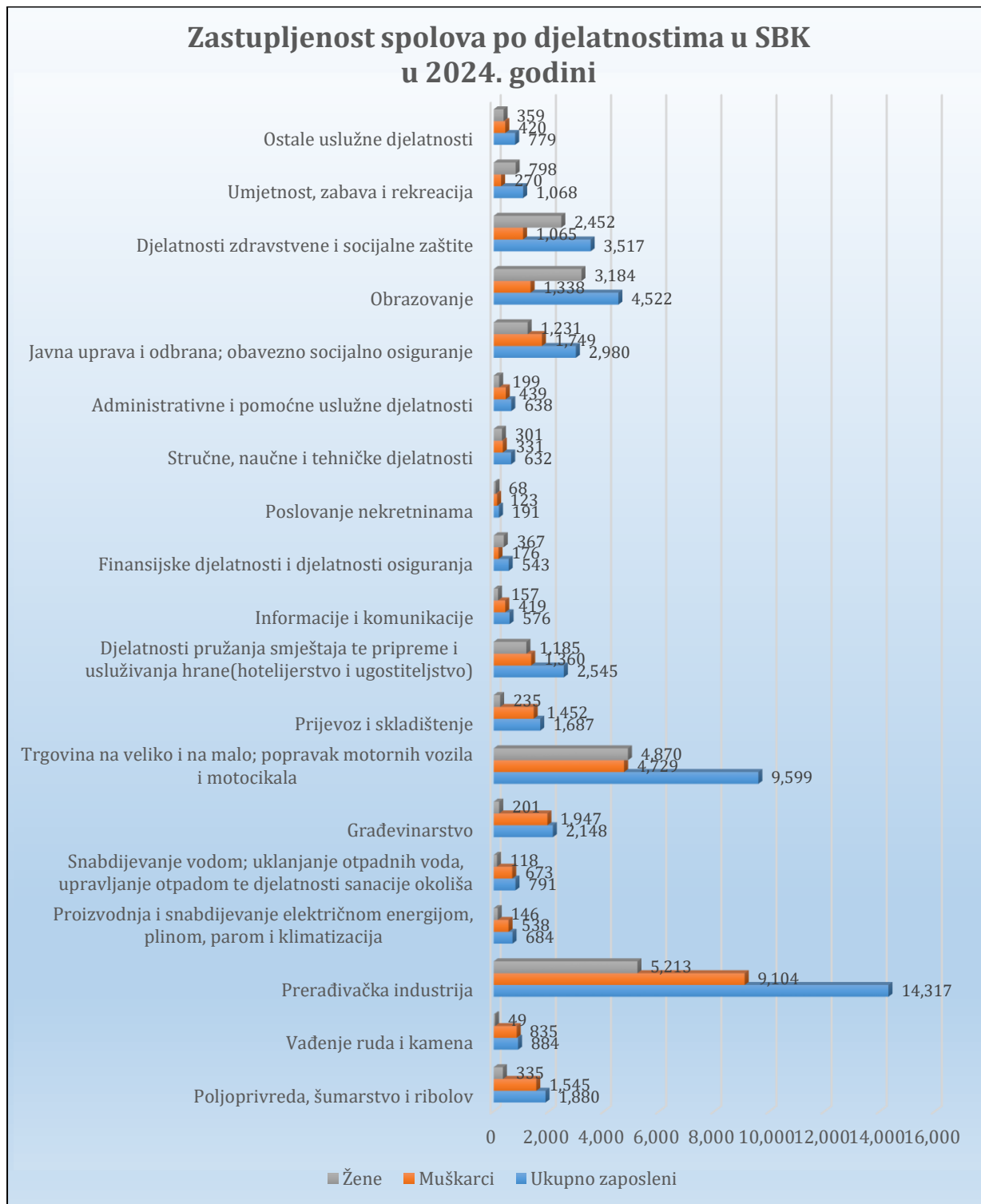
Grafički prikaz 2 Kvalifikacijska struktura zaposlenih u SBK u 2024. godini

Dodatno starosna struktura nezaposlenih pokazuje da su žene najčešće nezaposlene u periodu od 20-50 godine, a muškarci nakon 50 godine.

Grafički prikaz 3 Starosna struktura zaposlenih u SBK u 2024. godini

Ako se pogleda zastupljenost spolova po djelatnostima može se primjetiti da osobe muškog spola dominiraju u svim oblastima s tim što su osobe ženskog spola značajno zastupljene u oblastima obrazovanja, djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite, umjetnost, zabava i rekreacije, ostalih uslužnih djelatnosti, kao i djelatnosti domaćinstava koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe.

Grafički prikaz 4 Zastupljenost spolova po djelatnostima u SBK u 2024. godini

Slično pokazuju podaci i po zanimanju gdje su žene zaposlene više samo kao stručnjaci i uredski službenici, dok muškarci dominiraju u svim drugim oblastima zanimanja. Očigledno se može govoriti o vertikalnoj spolnoj segregaciji na tržištu rada u SBK što je u većoj mjeri usaglašeno sa stanjem u čitavoj BIH.

³Služba za zapošljavanje SBK prepoznaje potrebu donošenja i provođenja aktivnih mjera zapošljavanja koje su između ostalog rodno osjetljive i koje su usmjerene prema ženama kao grupi koja je dominantnija u strukturu nezaposlenih. Federalni zavod za zapošljavanje, u saradnji s kantonalnim službama, provodi godišnje programe poticaja zapošljavanja usmjerene na integraciju nezaposlenih osoba u tržište rada, pri čemu se posebna pažnja posvećuje rodnoj osjetljivosti i uključivanju žena u procese zapošljavanja. Programi su namijenjeni različitim kategorijama, uključujući žene, mlade osobe bez radnog iskustva, dugotrajno nezaposlene, te pripadnike boračke populacije, s ciljem jačanja njihove konkurentnosti i smanjenja rizika dugotrajne nezaposlenosti.

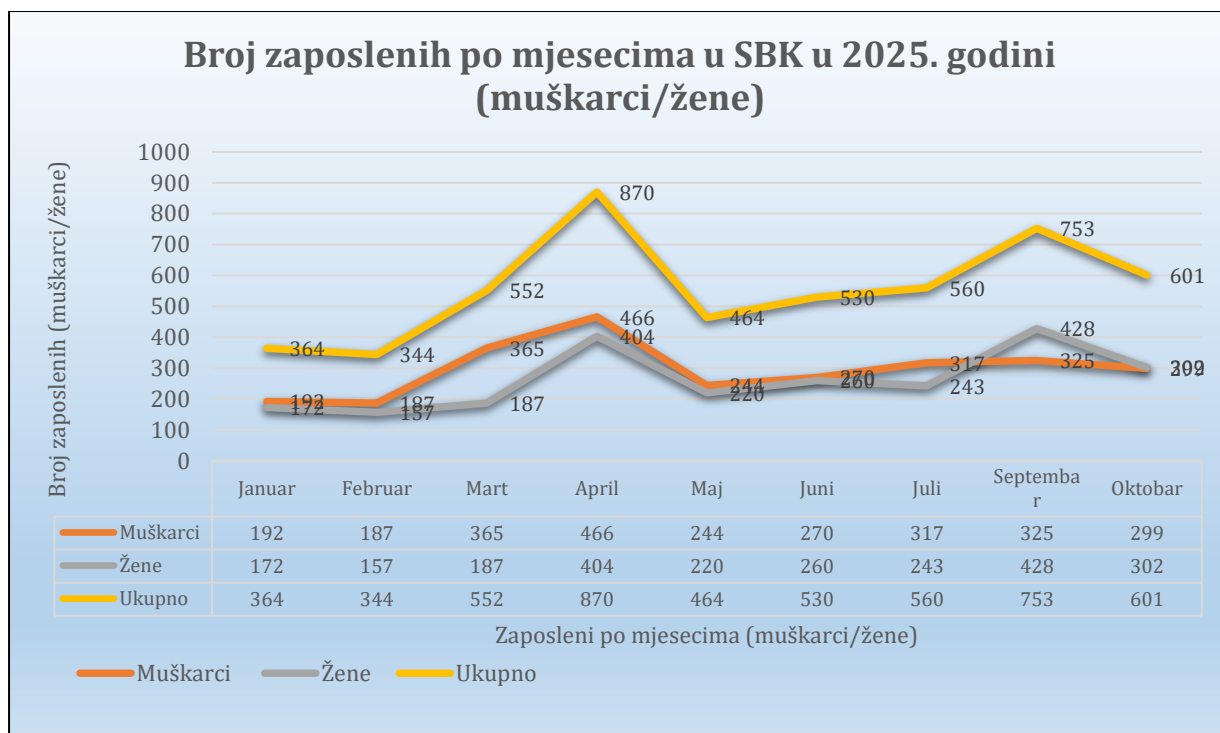
Prema podacima Službe za zapošljavanje SBK do 31.10.2025. godine zaključen je značajan broj ugovora kroz različite mjere aktivne politike zapošljavanja. Posebno je važno istaknuti da je kroz ciljanu mjeru „Zapošljavanje žena“ sklopljeno 62 ugovora, što ovu mjeru svrstava među najrelevantnije s aspekta rodne ravnopravnosti. Pored ove mjere, žene su bile obuhvaćene i drugim programima, kao što su „Prilika za sve“, „Nova mogućnost“, „Tražim poslodavca“ i drugi, iako se ukupan broj zaposlenih žena kroz ove mjere još ažurira.

Kada je riječ o samozapošljavanju, Start UP programi Federalnog zavoda također imaju jasnu rodnu komponentu. Najveći broj ugovora zaključen je u okviru mjere „Druga prilika“, dok je u mjeri „Poduzetništvo za žene“ zaključeno 36 ugovora, što ukazuje na sve veći interes i uključenost žena u poduzetničke aktivnosti. Žene su, prema podacima Službe, učestvovalе i u programima „Poduzetništvo za mlade“ i „Poduzetništvo za sve“, iako su podaci o ukupnom broju korisnika još u fazi dopune. Svi navedeni programi poticaja zapošljavanja i samozapošljavanja provode se kontinuirano na godišnjem nivou putem javnih poziva Federalnog zavoda za zapošljavanje.

Također, u okviru Službe za zapošljavanje SBK trenutno egzistira šest klubova za traženje posla, smještenih u općinama Bugojno, Busovača, Jajce, Novi Travnik i Travnik. Međutim, iz Službe je navedeno da klubovi od 2022. godine funkcionišu otežano, povremeno ili uopšte ne rade zbog više okolnosti, uključujući odlazak obučanih voditelja klubova u penziju, nedostatak adekvatnog prostora za provođenje aktivnosti, kao i nedovoljnu motiviranost nezaposlenih mladih osoba za učešće u programima.

Ove okolnosti značajno utiču na mogućnost provođenja systemske podrške nezaposlenima u aktivnom traženju posla, što predstavlja izazov i u kontekstu unapređenja rodno osjetljivih politika zapošljavanja u SBK.

³ Služba za zapošljavanje SBK Travnik

Grafički prikaz 5 Broj zaposlenih po mjesecima u SBK u 2025. godini

⁴Prava iz oblasti zaštite majke i materinstva na području Srednjobosanskog kantona nisu više regulisana Zakonom o socijalnoj skrbi, skrbi o civilnim žrtvama rata i skrbi porodica sa djecom KSB/SBK (Sl. Novine SBK/KSB, broj: 10/05, 2/06) kako je to bilo ranije, budući da su odredbe koje su se odnosile na ova prava brisane iz kantonalnog zakona.

Sva pitanja u vezi materinstva, dječijeg doplatka i drugih oblika materijalne podrške porodicama s djecom sada su uređena Federalnim zakonom o materijalnoj podršci porodica s djecom (Službene novine FBiH, br. 52/22 i 58/24), koji se primjenjuje na nivou svih kantona, uključujući i Srednjobosanski kanton.

Federalni zakon uređuje:

- pravo na dječiji dodatak,
- pravo na novčanu pomoć nezaposlenoj porodilji,
- kriterije za ostvarivanje prava,
- jedinstven način obračuna i isplate na nivou Federacije BiH.

Prema istom Zakonu visina dječjeg dodatka iznosi 19% najniže plate u FBiH utvrđene u skladu sa Zakonom o radu, a novčana pomoć nezaposlenoj porodilji iznosi 55% najniže plate u FBiH utvrđene u skladu sa Zakonom o radu. Ove odredbe se u potpunosti primjenjuju i na području SBK/KSB. Izuzetak predstavlja samo pravo na novčanu naknadu zaposlenoj porodilji, koje je i dalje regulisano kantonalnim Zakonom o socijalnoj skrbi KSB/SBK. Prema kantonalnom zakonu zaposlena majka – porodilja ostvaruje pravo na naknadu za vrijeme odsustva s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta u trajanju od jedne godine. Iznos naknade iznosi 50% prosječne mjesečne plaće koju je porodilja ostvarila u periodu od šest mjeseci prije porođaja.

⁴ Ministarstvo zdravstva i socijalne politike SBK

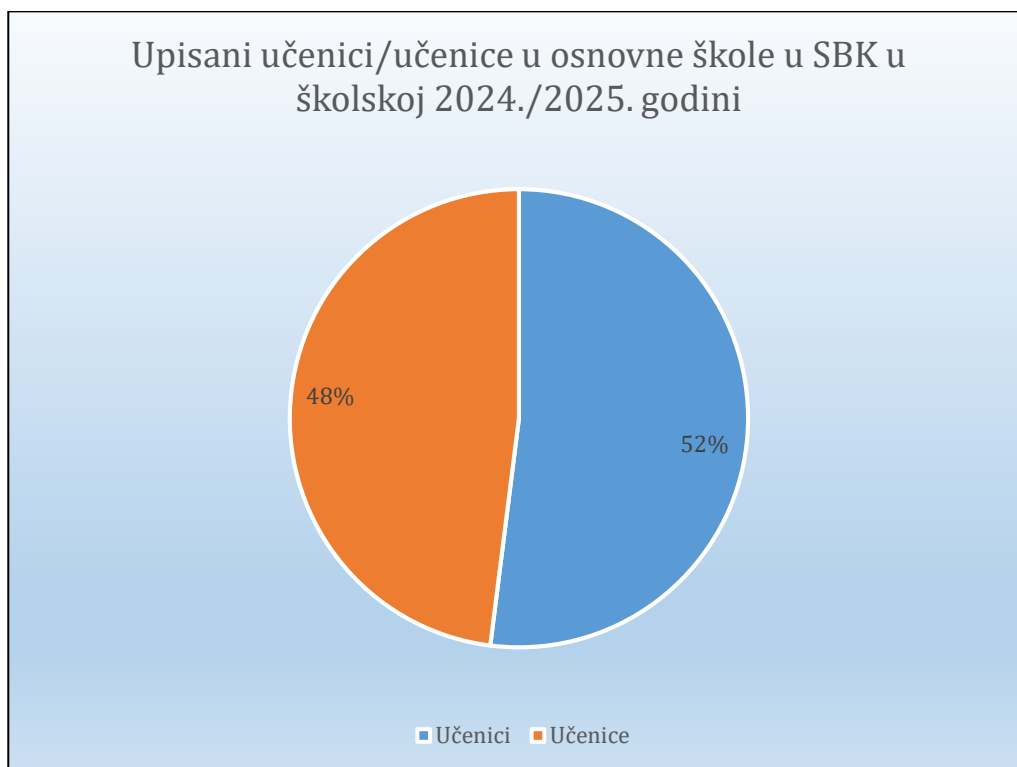
Obrazovanje

Obrazovanje je jedan od najvažnijih uslova za postizanje ravnopravnosti spolova, a posebno u vremenu kada postoji potreba za kontinuiranim obrazovanjem i stručnim usavršavanjem nezavisno od dobi. U BiH i dalje postoje rodne razlike u obrazovanju u smislu odabira područja studiranja, kao i razlika u stopama završavanja srednjih škola, upisnosti na fakultete, te završavanje istih. Prema podacima Zavoda za statistiku na području u toku 2024. godine je bilo 22 predškolske ustanove i 14 jaslica. Nešto više dječaka je bio upisano u jaslice i u predškolske ustanove.

Podaci za učešće djevojčica i dječaka na području SBK u predškolskom obrazovanju trenutno nisu dostupni, ali kada je u pitanju predškolsko obrazovanje u BiH, stanje se značajno popravlja. Potvrđuje to podatak kako je u posljednjih pet godina broj djece koja pohađaju ustanove za predškolski odgoj i obrazovanje povećan za čak 65 posto. Tokom pedagoške 2019./2020. u BiH je predškolske ustanove pohađalo 30.587 djece, dok je u pedagoškoj 2023./2024. taj broj bio 46.902. Ipak, pokazatelji govore kako je obuhvat djece još uvijek nizak te je u 2023./2024. iznosio svega 28,5 posto. Prema podacima popisa iz 2013. godine samo 10% djece uzrasta od 3 do 6 godina je pohađalo predškolsku ustanovu. Pored činjenice da je predškolski odgoj jedan od temelja za uspjeh u nastavku obrazovanja i temelj razvoja svake osobe, uključivanje djece u vrtiće je jedan od preduslova za uključivanje roditelja na tržište rada. To se posebno odnosi na majke djece kojima se, u skladu sa trenutnim društvenim okolnostima, povjerava briga o djeci. Zaposleni u predškolskim ustanove su većinom osobe ženskog spola koje čine preko 89% svih zaposlenih.

Srednjobosanski kanton ima usvojen Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju ("Sl. novine Srednjobosanskog kantona", br. 10/2017 i 11/2021), koji predstavlja zakonsku osnovu za organizaciju predškolskog odgoja i obrazovanja u kantonu.

Grafički prikaz 6 Upisani učenici/ce u osnovne škole u SBK u 2024./2025. godinu

U SBK je u školskoj 2024./2025. godini u osnovnim školama bilo upisano 17.452 učenika od čega 52% dječaka i 48% djevojčica.

Procenti učenika koji su završili osnovnu školu prema spolu (u periodu od 26.09.2023. do 25.09.2024.) su identični procentima upisanih dječaka i djevojčica u osnovnu školu. Općenito gledano u BiH postoji rodni paritet u osnovnom obrazovanju što potvrđuju i ovi podaci.

⁵Na nivou Federacije BiH nije izrađen strateški dokument za unapređenje inkluzivnog obrazovanja. U SBK je izrađen Akcioni plan o obrazovnim potrebama Roma/Romkinja u SBK (2020-2024) kao strateški dokument koji se bavi pitanjima obrazovanja romske djece.

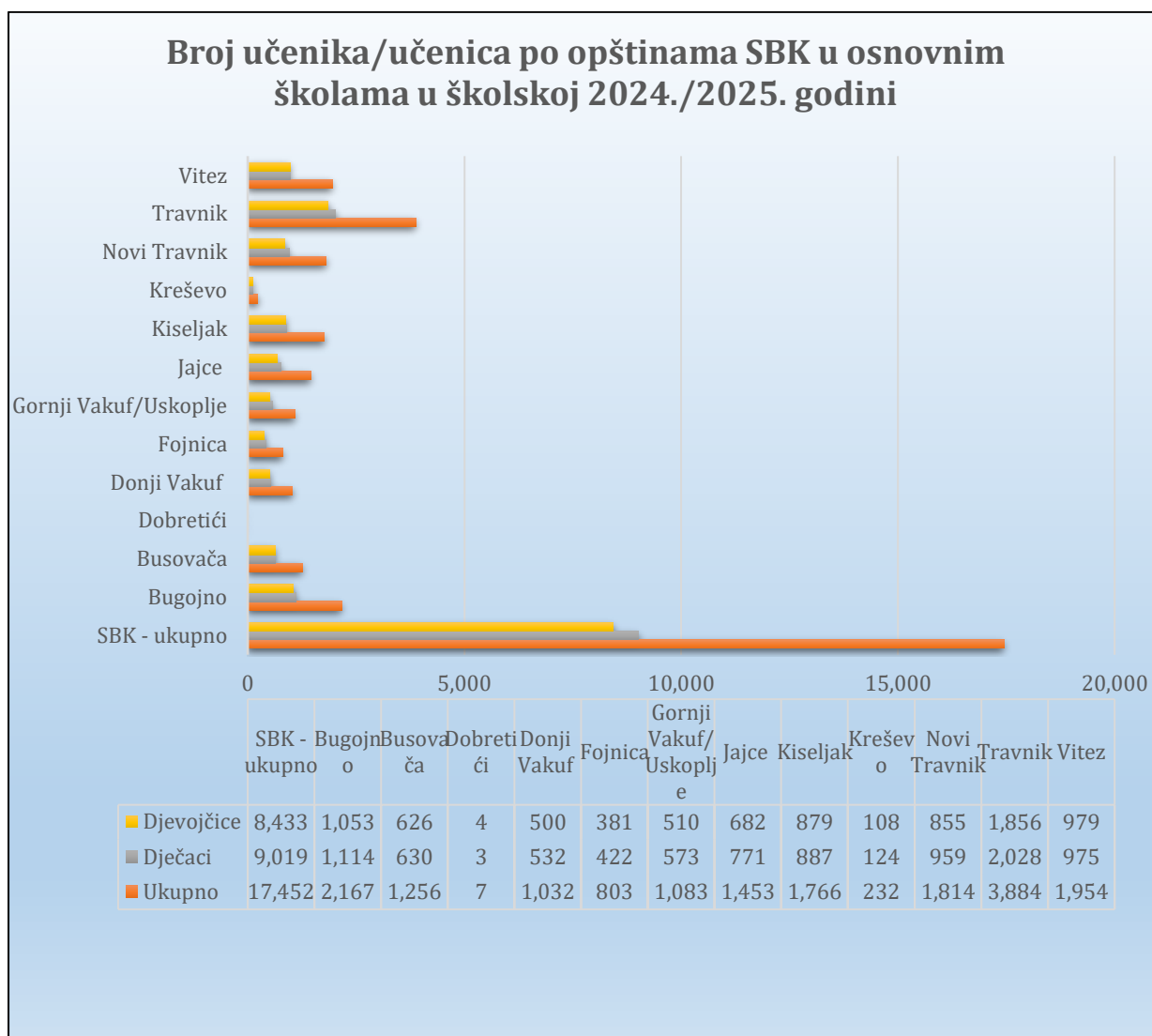
⁶Prema indikativnim procjenama UN/UNICEF-a 2024. godine u Četvrtom posebnom periodičnom pregledu za Bosnu i Hercegovinu, navodi se da je oko 69% romske djece upisano u osnovnu školu, dok je u srednje škole upisano oko 23% (uz niže stope za djevojčice). UNICEF i drugi izvori ističu izrazito slabu obuhvaćenost predškolskim odgojem među romskom djecom (u nekim analizama navodi se samo 2–4% uključenosti u predškolske programe) i nisku stopu upisa u prvi razred u odnosu na neromske vršnjake. Također se navodi da su romske djevojčice posebno ugrožene (niži upis i veća stopa napuštanja). Pored toga, navodi se da romske djevojčice imaju dodatne barijere kao što su patriarhalni obrasci, siromaštvo, očekivanja od porodice, što značajno smanjuje izgleda da završe školovanje u poređenju sa neromskom djecom i, prema nekim analizama, s romskim dječacima.

⁵ Izvještaj revizije učinka 2024. „Inkluzivno obrazovanje u Federaciji BiH“

⁶ Četvrti posebni periodični pregled za Bosnu i Hercegovinu 2024, podnesak UN/UNICEF

⁷Prema podacima koje je Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona prikupilo od osnovnih i srednjih škola za školsku 2024./2025. godinu, evidentirano je sljedeće stanje u pogledu obrazovanja romske djece u Srednjobosanskom kantonu. U osnovnim školama Srednjobosanskog kantona u školskoj 2024./2025. godini evidentirano je ukupno 254 romske djece, od čega 131 djevojčica i 123 dječaka. Zabilježen je broj ponavljača isključivo među dječacima (4 učenika), dok je osnovno obrazovanje napustilo 4 romske djece, također isključivo dječaci. U srednjim školama Srednjobosanskog kantona u istoj školskoj godini evidentirano je ukupno 39 romske djece, od čega 18 djevojčica i 21 dječak. Među romskom djecom u srednjem obrazovanju zabilježen je jedan ponavljač (dječak). Također, evidentirano je napuštanje srednjeg obrazovanja kod ukupno 6 učenika, od čega 2 djevojčice i 4 dječaka.

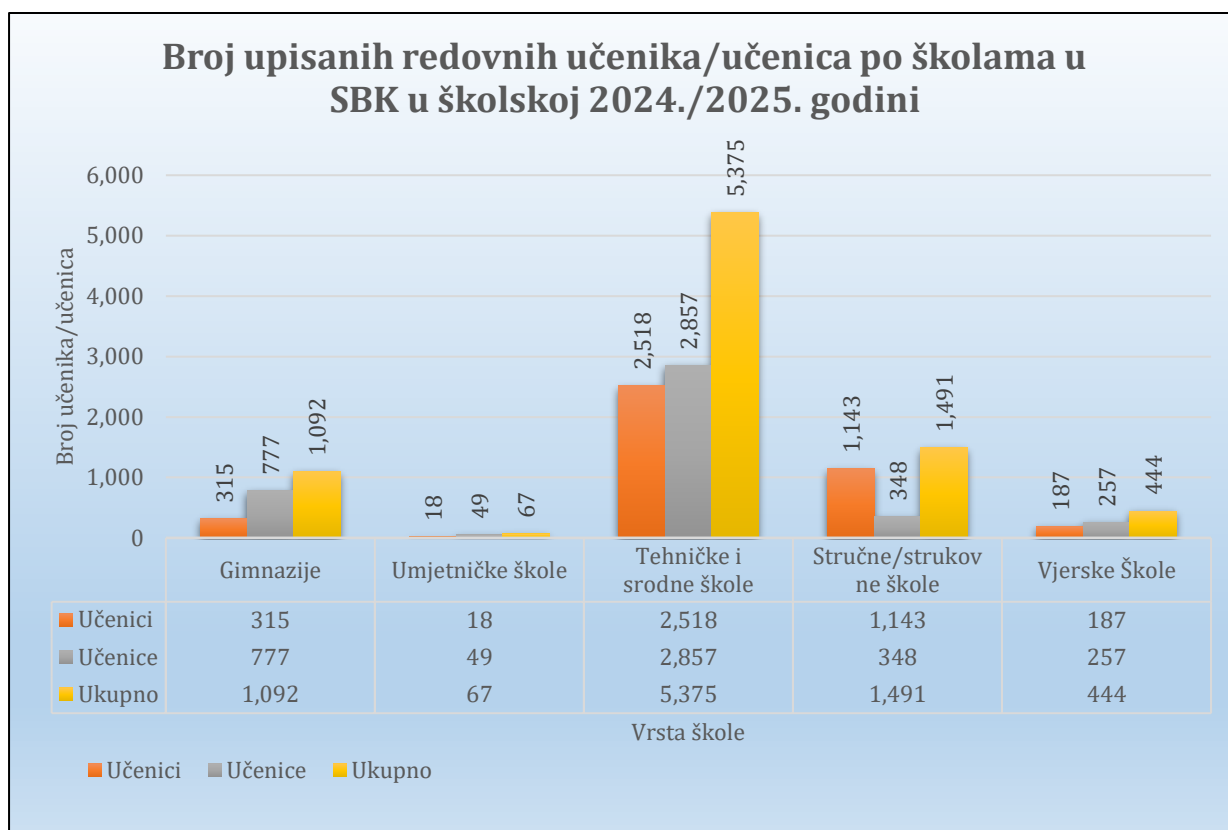
Ovi podaci ukazuju na postojanje rodno diferenciranih obrazovnih ishoda kod romske djece, posebno u pogledu ponavljanja razreda i napuštanja obrazovanja, što potvrđuje potrebu za planiranjem ciljanih, rodno osjetljivih mjera i aktivnosti u okviru Gender akcionog plana Srednjobosanskog kantona za period 2026–2027. godine.

Grafički prikaz 7 Broj učenika/ca po opštinama u osnovnim školama u 2024./2025. godini

⁷ Ministarstvo obrazovanja, nauke mladih, kulture i sporta SBK, „Informacija u vezi broja romske djece“

Što se tiče srednjeg obrazovanja, podaci pokazuju da jednak broj dječaka i djevojčica upisuje srednje obrazovanje. Izraženije su razlike zastupljenosti djevojčica i dječaka postoje unutar određenih kategorija srednjeg obrazovanja. Djevojčice dominiraju u strukturi učenika u gimnazijama dok dječaci dominiraju u strukturi učenika u usmjerenim zanimanjima, a posebno u strukovnim školama. Ovakve razlike u profiliranju zanimanja između žena i muškaraca direktno utiču i na stanje na tržištu rada i daljem školovanju. Sadržaji nastavnih planova i programa za srednje škole također sadrže brojne ishode koji su bazirani na principima ljudskih prava i ravnopravnosti spolova.

Grafički prikaz 8 Broj upisanih redovnih učenika/ca u SBK (srednje škole) 2024./2025. godina

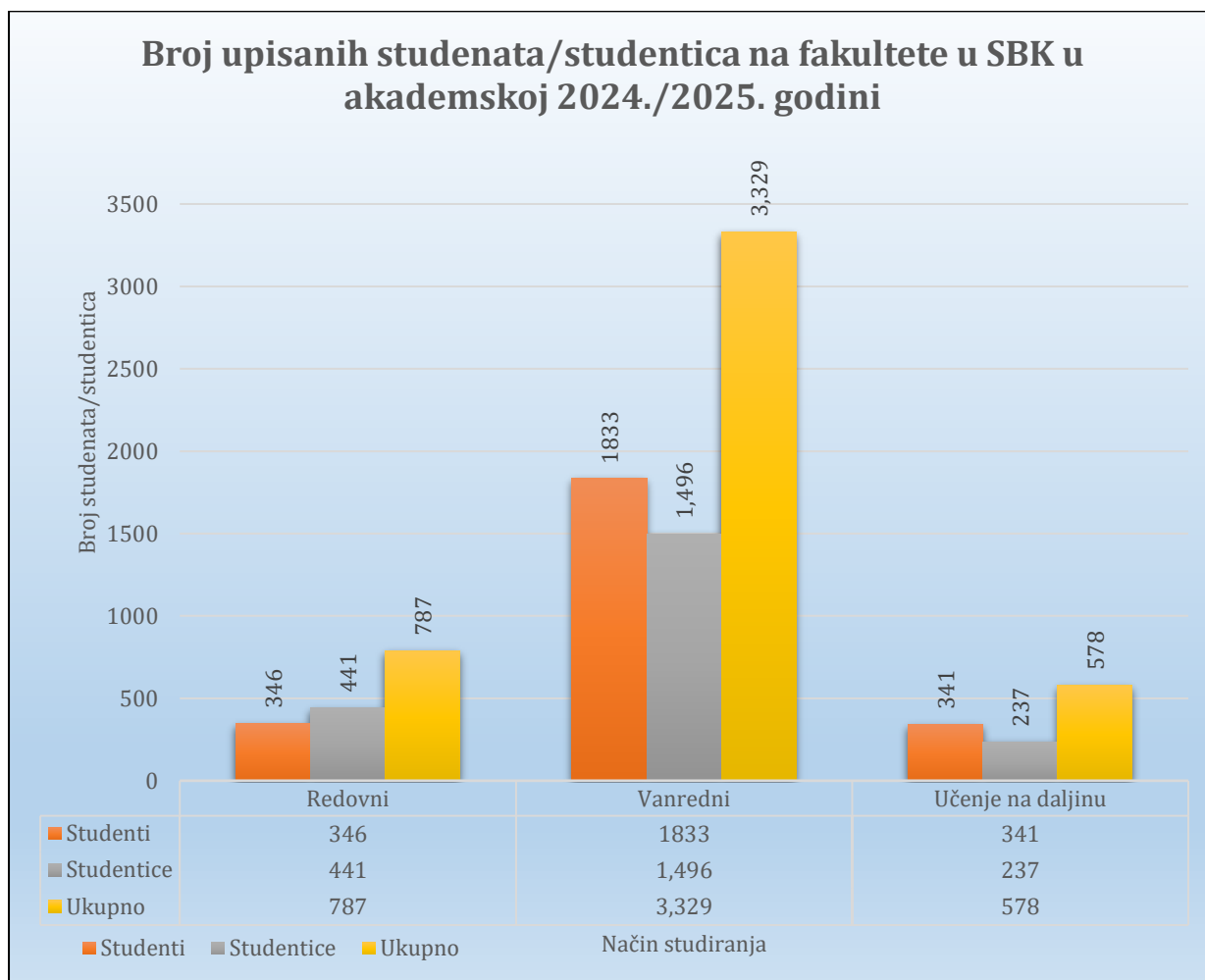
Kada su u pitanju ponavljači, od ukupnog broja ponavljača (26) 62% su bili dječaci a 32% djevojčice. Od ukupnog broja učenika koji su promijenili školu ili koji su napustili srednje obrazovanje (169) 53% su dječaci a 47% djevojčice. U osnovnim školama je zaposleno 73% žena i 27% muškaraca, dok je u srednjim školama razlika nešto manja i iznosi 63% žena i 37% muškaraca.

Vlada SBK putem Kantonalne uprava za branioce SBK planira sredstva za stipendiranje studenata i studentica visokoškolskih ustanova. ⁸Prema podacima Kantonalne uprava za branioce SBK u akademskoj 2024/2025. godini, dodijeljeno je ukupno 239 stipendija, od čega je pravo na stipendiju ostvarilo 66 studenata i 173 studentice, što potvrđuje kontinuiranu zastupljenost većeg broja studentica među korisnicima ovog vida podrške. Naglašeno da Kantonalna uprava ne dodjeljuje stipendije učenicima i učenicama osnovnih i srednjih škola, budući da se program isključivo odnosi na studente i studentice visokoškolskih ustanova.

⁸ Kantonalna uprava za branioce SBK

Također, važno je naglasiti da je dana 08.02.2024. godine stupio na snagu novi Pravilnik o ostvarivanju prava na stipendiju ("Službene novine SBK/KSB", broj: 2/24), kojim je zamijenjen raniji pravilnik. Novi pravilnik definiše postupak i kriterije za dodjelu stipendija djeci branitelja, te predstavlja aktuelni pravni okvir za realizaciju ovog prava.

Prema dostupnim podacima o visokom obrazovanju, na privatnim visokoškolskim ustanovama na području Kantona, od ukupnog broja upisanih studenata, 54% čine studenti, a 46% studentice.

Grafički prikaz 9 Broj upisanih studenata/ica u SBK u 2024./2025. godini

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici, kao jedan od najvećih izazova bosanskohercegovačkog društva je ozbiljan i duboko ukorijenjen društveni problem. Nasilje nad ženama i nasilje u porodici je i dalje jedan od najtežih kršenja prava žena.

Prema Studiji o rasprostranjenosti i karakteristikama nasilja prema ženama u BiH prema nalazima istraživanja, više od polovine žena doživjelo je bar neki oblik nasilja nakon što je navršilo 15 godina. ⁹Prema istraživanju o nasilju nad ženama u BiH (provedenom od strane OSCE uz partnere), blizu 48 %

žena izjavilo je da su od svoje 15. godine doživjele neki oblik nasilje, što uključuje nasilje od intimnih partnera, ne-partnera, uznemiravanja, praćenja, seksualnog uznemiravanja. Najšire je rasprostranjeno nasilje koje nad ženama vrše njihovi sadašnji ili bivši partneri, jer su oni počinioci u 71,5% slučajeva. U cjelini gledano, sfera intimnih partnerskih i porodičnih odnosa daleko je veći izvor opasnosti od nasilja za žene nego što je to šira zajednica. Ova Studija je analizirala iskustva osoba ženskog spola u pogledu nasilja a broj prijavljenih incidenata je i dalje niži od ovih podataka. U izvještajima iz posljednjih godina, problem nasilja nad ženama je i dalje definisan kao “zastupljen”, broj prijava i SOS-poziva za pomoć pokazuje da su i dalje mnoge žene izložene nasilju, što upućuje da je nasilje dio društvene realnosti u BiH. ¹⁰Svakog mjeseca u 2024. godini, jedna žena u Bosni i Hercegovini izgubila je život zbog rodno zasnovanog nasilja. U isto vrijeme, SOS linije za prijavu nasilja primile su više od 17.000 poziva u posljednje tri godine, pokazujući koliko je problem duboko ukorijenjen i koliko žena traži pomoć u tišini. Prema podacima iz UNICEF U-Report ankete o rodno zasnovanom nasilju u Bosni i Hercegovini, u kojem je učestvovalo 325 mladih osoba, većinom žena (69%) i mladih u dobi od 15 do 25 godina, više od 58% ispitanika smatra da je edukacija ključna za prevenciju nasilja, dok je tek 14% istaklo važnost poboljšanja zakonskih okvira. Ove brojke govore mnogo o sistemskim izazovima. Obrazovne institucije se rijetko bave ovom temom jer je „previše osjetljiva“, nastavnici nisu obučeni za vođenje ovih razgovora, a mnogi mladi smatraju da ne postoji dovoljno interesa za temu. Dom naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine je jednoglasno usvojio Zakon o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja nad ženama (Sl.novine FBiH”, broj 19/25), koji pojačava zaštitne mehanizme protiv nasilja. Novi zakon uvodi: elektronsko praćenje počinitelja koji imaju zabranu prilaska, odmah primjenjive zaštitne mjere koje sprovodi policija, besplatan SOS telefon dostupan 24/7, oštrije kazne do 3 godine zatvora za kršenje zaštitnih mjera, sveobuhvatnu podršku preživjelima, uključujući medicinsku, psihološku i pravnu pomoć. Ovo je ključan korak naprijed u osiguranju sigurnosti, pravde i podrške za preživjele žrtve nasilja.

⁹ Izvještaj o BiH o zakonodavnim i drugim mjerama koje se primjenjuju odredbe Konvencije Vijeća Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulka konvencija), 2020. godina

¹⁰ www.unicef.org/bih

U Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja nad ženama Federacije BiH obavezuju se kantonalne vlade za donošenje programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici, kojim su obuhvaćene i obaveze na lokalnom nivou.

U Zakonu o ravnopravnosti spolova BiH (Sl. glasnik BiH, broj: 32/10 – prečišćeni tekst), u **članovima 29, 30 i 31**, posebno je naglašeno propisivanje kaznenih odredbi za sve oblike nasilja, uznemiravanja ili seksualnog uznemiravanja na osnovu spola, kojima se ugrožava mir, duševno zdravlje i tjelesni integritet osoba, pri čemu su predviđene novčane kazne u rasponu od 1.000,00 KM do 30.000,00 KM, kao i kazne zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina.

Na području Srednjobosanskog kantona u prethodnom periodu poduzeti su značajni koraci u jačanju institucionalnog odgovora na nasilje u porodici i nasilje nad ženama.

Relevantne aktivnosti i odluke uključuju:

- Osnivanje Prihvatnog centra za žrtve nasilja u Općini Travnik, čime je unaprijeđen sistem podrške i zaštite žrtava nasilja u lokalnoj zajednici.
- Usvajanje Programa rada za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za period 2024–2026. godine od strane Vlade Kantona, broj: 01-11.7-2585/2024 od 28.03.2024. godine. Ovaj dokument definiše ključne smjernice, mjere i aktivnosti koje kantonalne institucije trebaju provoditi u cilju prevencije nasilja i unapređenja zaštite žrtava.
- Osnivanje Koordinacionog tijela za sprečavanje nasilja u porodici, zaštitu od nasilja u porodici i borbu protiv nasilja u porodici rješenjem Vlade Kantona broj: 01-04.3-7855/2023 od 19.10.2023. godine, te izmijenjenim rješenjem broj: 01-04.3-8964/2025 od 18.09.2025. godine.

Koordinaciono tijelo okuplja predstavnike ključnih institucija i regija kantona, i to: Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa i uprave, predstavnik Lašvanske regije, predstavnik Fojničko–Lepeničke regije, predstavnik Vrbanske regije.

Osnivanjem ovog tijela uspostavljen je mehanizam za koordinaciju, praćenje i unapređenje multisektorskog odgovora na nasilje u porodici i nasilje nad ženama na području Kantona.

Prema izvještaju o implementaciji programa mjera za zaštitu od nasilja u porodici u SBK, Kantonalno koordinaciono tijelo je tokom 2020. godine imenovano za koordinaciju aktivnosti prevencije, zaštite i borbe protiv nasilja, uz saradnju sa lokalnim centrima za socijalni rad i nevladinim sektorom. U okviru implementacije Programa mjera, sve općine kantona su potpisale protokole o postupanju u slučajevima nasilja u porodici i formirale su lokalne multisektorske timove. U 2023. godini na području SBK evidentirano je 127

prijavljenih djela nasilja u porodici, što je porast od 25,7 % u odnosu na prethodnu godinu (101 djelo), pri čemu je značajan broj počinilaca bio povratnik. Kao odgovor na ovaj porast, najavljeno je planiranje edukacije policijskih službenika o pravilnom postupanju u slučajevima nasilja u porodici i nasilja nad ženama, kao i jačanje saradnje institucija nadležnih za zaštitu i podršku žrtvama. U 2024–2025. godini pokrenuta je inicijativa adaptacije prostora u općini Travnik u prihvatnu stanicu za žrtve nasilja kao prvi takav centar u kantonu, što predstavlja konkretan korak ka omogućavanju zaštite i privremenog smještaja za žrtve.

U okviru kampanje „16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja“ održane 2025. godine u sarajevskoj Vijećnici, koju u Bosni i Hercegovini provode Ujedinjene nacije kroz globalnu UNiTE inicijativu generalnog sekretara UN-a, poseban fokus bio je usmjeren na sprječavanje i odgovor na nasilje nad ženama i djevojčicama potpomognuto tehnologijama. Ovaj oblik nasilja sve više utiče na svakodnevni život žena, dok organizacije civilnog društva upozoravaju da institucije još uvijek nedovoljno prate i prepoznaju ovu pojavu, iako posljedice mogu biti čak i teže od fizičkog nasilja. Žene izložene digitalnom nasilju često žive u stanju konstantnog straha, pri čemu nasilnici putem telefona, društvenih mreža i digitalnih platformi vrše uznemiravanje, nadzor, prijetnje i javno sramoćenje. Naglašeno je da su ovakvi oblici nasilja kažnjivi zakonima na svim nivoima vlasti u BiH. Bez adekvatne institucionalne podrške, žrtve teško prevazilaze strah, osjećaj stida i psihološke posljedice poput depresije, što dodatno naglašava potrebu za efikasnim i koordiniranim djelovanjem sistema.

¹¹U okviru kampanje „16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja“ i policijski službenici Ministarstva unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona uzeli su aktivno učešće na tribini organizovanoj od strane udruga građana „Agenda“ iz Viteza pod nazivom „Pjesničkom riječju – STOP nasilju nad ženama“, kao i na tribini „Zajedno protiv nasilja nad ženama“ organizovanoj od strane Medžlisa Islamske zajednice Travnik.

Cilj održanih tribina bio je poslati jasnu poruku građanima da nasilje nije samo moralno neprihvatljivo – nasilje je krivično djelo. Ono ne ostavlja posljedice samo na žrtve, već i na društvo u cjelini. Prijava nasilja je prvi korak ka vašem sigurnijem životu.

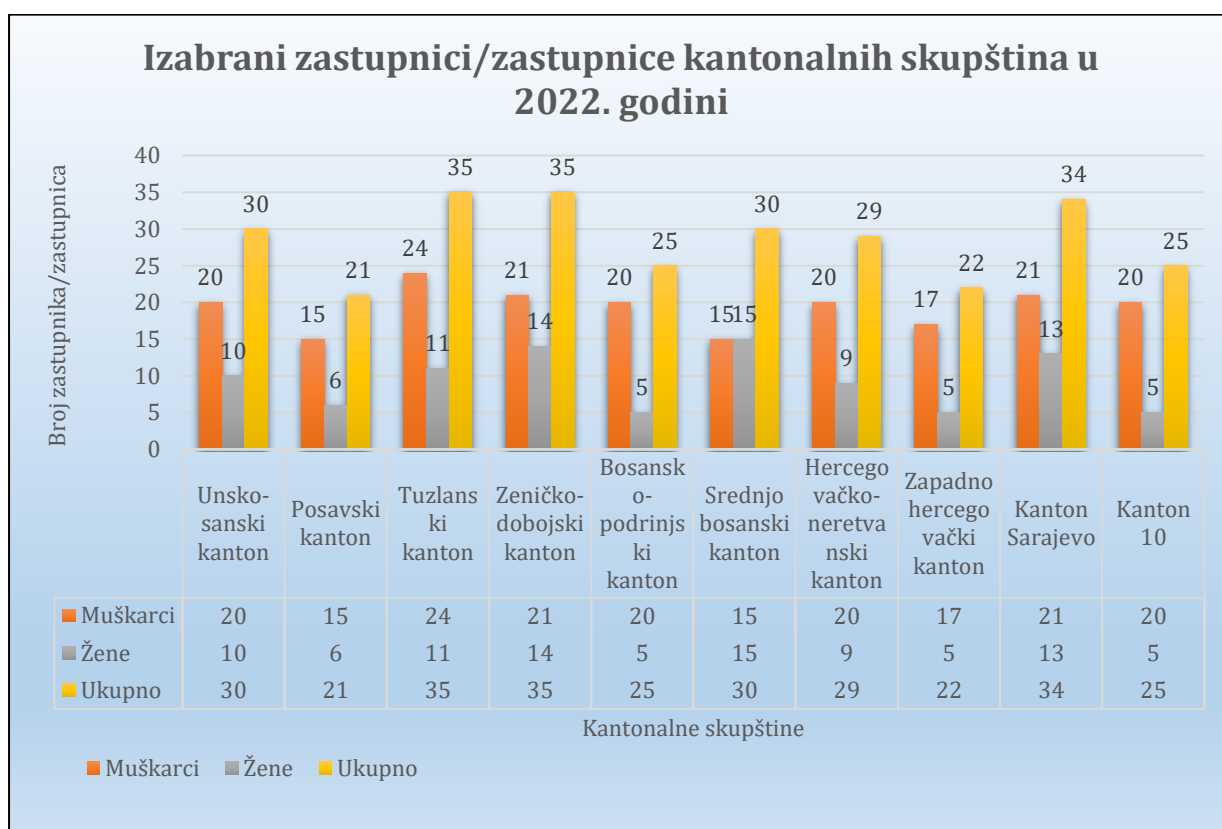
Javni život

Stanje ravnopravnosti spolova u oblasti javnog života se prvenstveno sagledava kroz ravnopravnu zastupljenost žena i muškaraca na pozicijama donošenja odluka. Prema podacima Međuparlamentarne unije (IPU), u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine BiH u trenutno važećem sazivu je 10 od ukupno 42 poslanika žena, što je 23 %. Globalni izvještaji IPU i izvještaji drugih izvora pokazuju da, iako se udio žena u parlamentima širom svijeta povećava, dok je rast u BiH veoma mali, što ukazuje da napredak stagnira.

¹¹ <https://www.mupsbk-ksb.gov.ba/index.php/informacija/3567-mup-sbk-ksb-aktivno-ucestvovao-u-kampanji-16-dana-aktivizma-protiv-rodno-zasnovanog-nasilja>

Bosna i Hercegovina je 1998. godine uvela kvotu za manje zastupljeni spol kao mjeru za osiguravanje jednakog učešća žena i muškaraca u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. Ova kvota je definisana članom 4.19 Izbornog zakona koji se odnosi se na minimalnu zastupljenost oba spola na listama kandidata od 40% sa utvrđenim rasporedom na listi za manje zastupljeni spol. Ova kvota se dosljedno provodi međutim brojna istraživanja pokazuju da biračko tijelo svojim glasovima prednost daje osobama muškog spola.

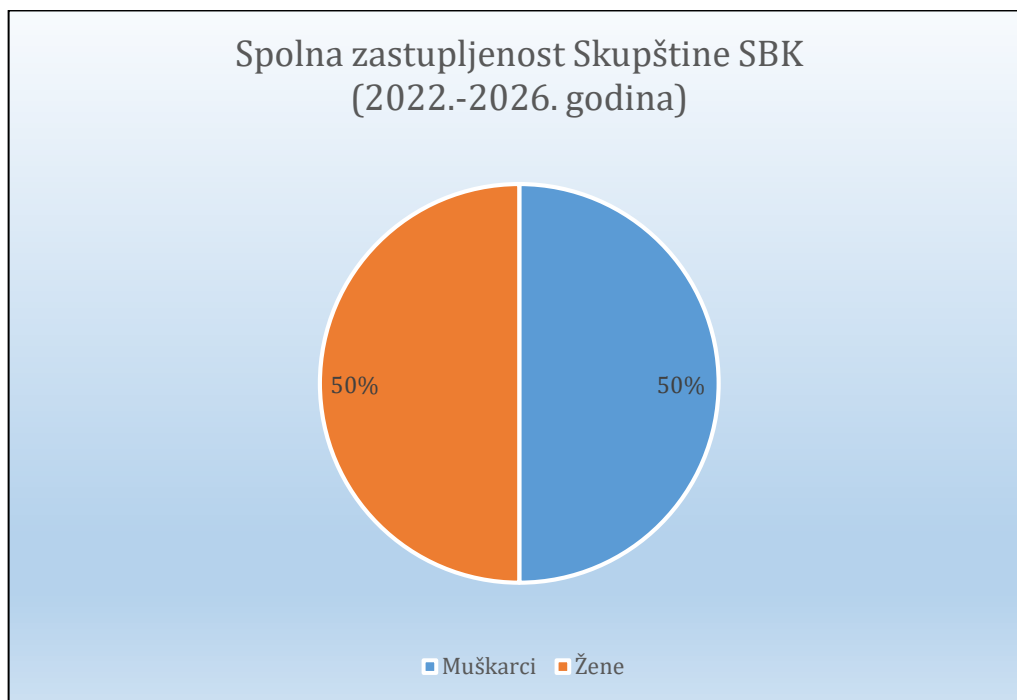
Žene su manje zastupljeni spol na mjestima odlučivanja u politici a posebno u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. Prema izvještaju iz 2024, udio žena izabranih u kantonalne skupštine poslije općih izbora 2022. iznosi oko 31,49 %. To znači da, na nivou kantona u BiH, oko trećine zastupničkih mjesta drže žene (u prosjeku). U odnosu na rezultate Općih izbora održanih 2018. godine, broj žena koje participiraju u zakonodavnim tijelima nije se značajno mijenjao.

Grafički prikaz 10 Izabrani zastupnici/ce kantonalnih skupština u 2022. godini

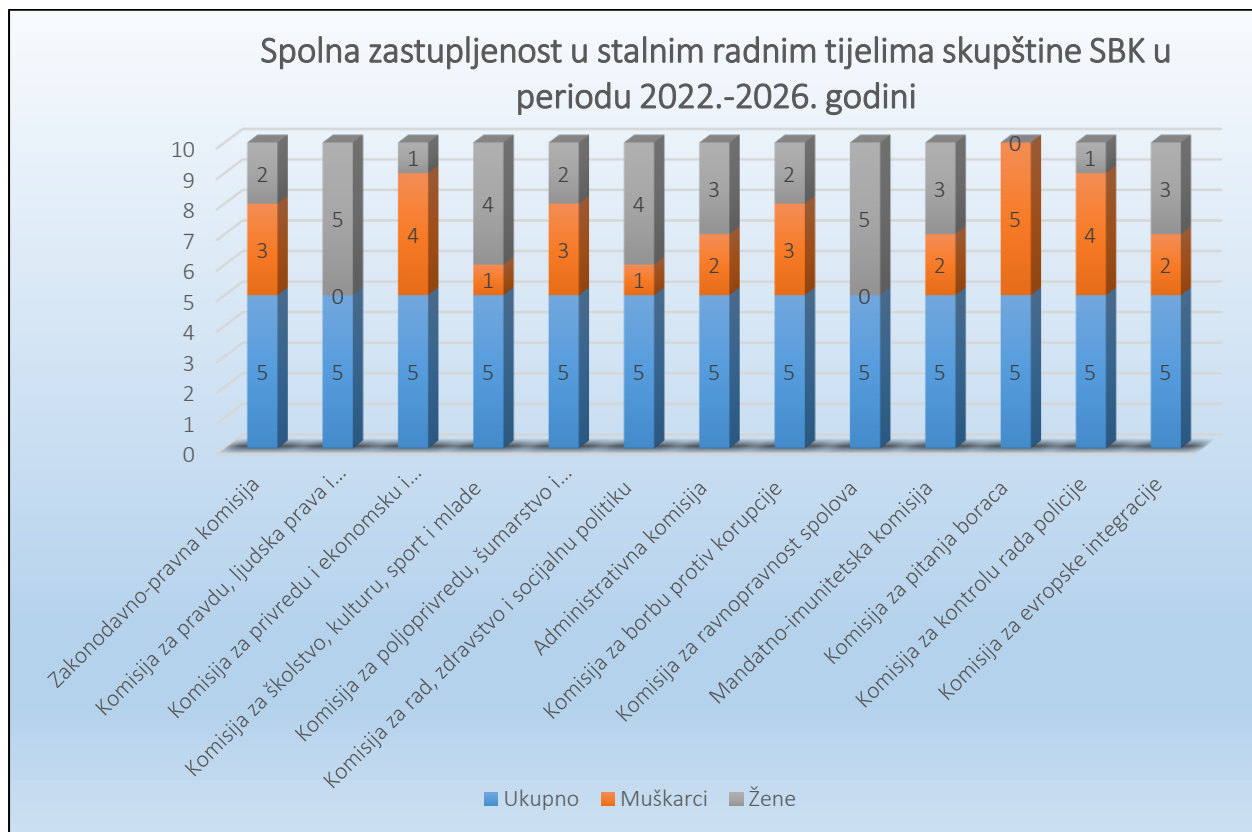
Ovo povećanje u svim kantonalnim skupštinama je posljedica izmjena i dopuna Izbornog zakona BiH iz 2016. godine kojima je uticaj biračkog tijela na konačni redoslijed na listama značajno ograničen. U Skupštini SBK je tako u odnosu na 2018. godinu, na Općim izborima 2022. izabrano 10% više osoba ženskog spola i ukupna zastupljenost trenutno iznosi 50%.

Zahvaljujući izmjenama Izbornog zakona i implementaciji Gender akcionog plana 2019–2022., došlo je do povećanja broja žena u zakonodavnim organima, pri čemu je njihov odnos prema muškarcima sada ravnopravan, što potvrđuje podatak o rastu ženskog učešća za 25% u odnosu na prethodni period i može se zaključiti da trenutni sastav odražava ravnopravnu zastupljenost oba spola u smislu Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH.

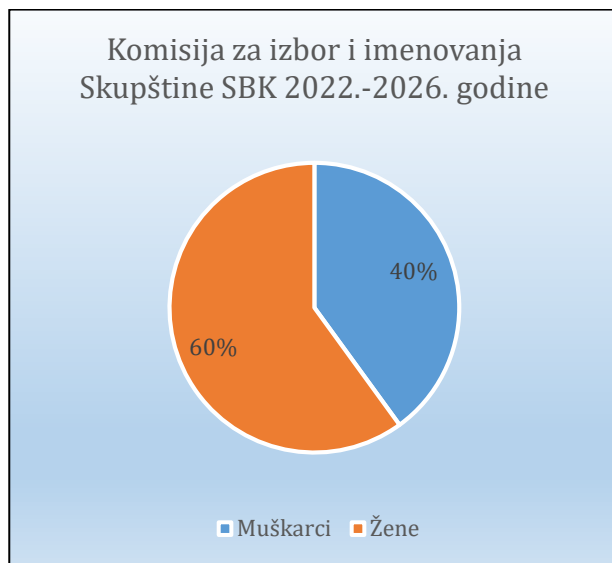
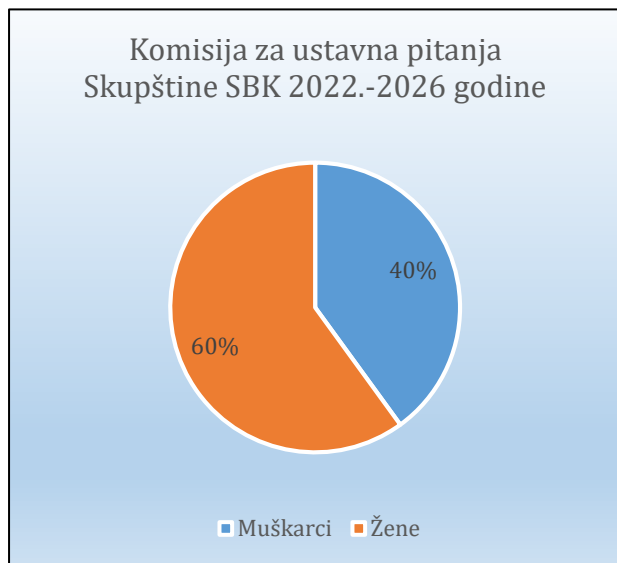

Grafički prikaz 11 Spolna zastupljenost Skupštine SBK (2022.-2026. godina)

Ni Ustav ni Poslovnik Skupštine ne predviđaju da u sastavu rukovodstva ili radnih tijela Skupštine treba biti osigurana ravnopravna zastupljenost oba spola. U rukovodstvo Skupštine SBK je izabrana jedna osoba ženskog spola kao zamjenica predsjedavajućeg. U sastavu stalnih i povremenih radnih tijela skupštine u članstvu komisija prisutno je 56% žena i 44% muškaraca, dok žene predsjedavaju sa 8 (ili 53%) a muškarci sa 7 (ili 47%) komisija. Ovi podaci pokazuju značajno povećanje učešća žena u odnosu na prethodne periode, kada su muškarci bili dominantniji u članstvu i rukovođenju komisijama. U sastavu jedne komisije nije imenovana niti jedna žena, dok u dvije komisije nije imenovan niti jedan muškarac. Ovaj raspored takođe pokazuje promjenu u strukturi članstva, s povećanim učešćem žena u odnosu na prethodne periode. Ni Ustav ni Poslovnik Skupštine ne predviđaju da se kod potvrđivanja Vlade treba osigurati ravnopravna zastupljenost oba spola. Skupština SBK je na svojoj V. sjednici Skupštine Srednjobosanskog kantona potvrdila novi saziv Vlade Srednjobosanskog kantonakoji u svom sastavu ima 2 žene i 6 muškaraca. Sa dvije ministrice, zastupljenost žena je 25% a muškaraca 75% čime nije osigurana ravnopravna zastupljenost osoba oba spola. Ipak, to predstavlja povećanje u odnosu na prethodni saziv Vlade, kada je bila imenovana samo jedna ministrica.

Grafički prikaz 12 Spolna zastupljenost u stalnim radnim tijelima skupštine SBK u 2022. -2026. godini

Grafički prikaz 13 Sastav povremenih radnih tijela Skupštine SBK 2022.-2026. godina

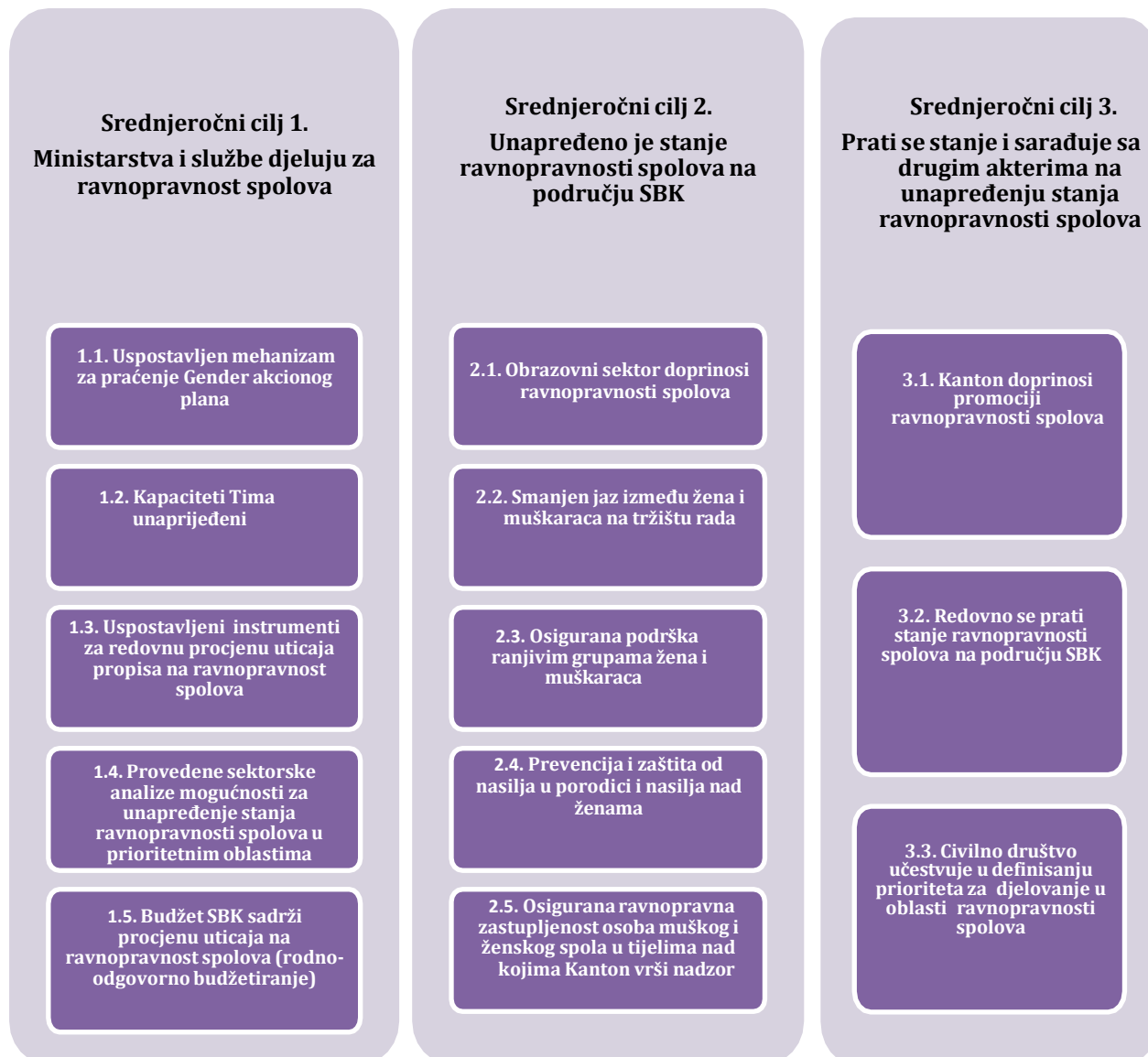
III Struktura Gender akcionog plana Srednjobosanskog kantona

U skladu sa prethodnom analizom stanja ravnopravnosti u kantonu i pregleda provođenja obaveza iz Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini jasno je da donošenje Gender akcionog plana SBK predstavlja optimalan pristup za unapređenje stanja ravnopravnosti spolova.

U odnosu na te analize struktura Gender akcionog plana SBK za period 2026. – 2027. godina odražava trenutno stanje ravnopravnosti spolova i institucionalizacije ravnopravnosti spolova i sadrži tri srednjeročna cilja te u okviru svakog cilja rezultate koji se planiraju postići i to:

- **Srednjeročni cilj 1. Ministarstva i službe djeluju za ravnopravnost spolova**
- **Srednjeročni cilj 2. Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području SBK**
- **Srednjeročni cilj 3. Prati se stanje i sarađuje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova**

Struktura Gender akcionog plana SBK je prikazana shematski ispod, dok je detaljno prikazana u matrici logičkog okvira u narednom dijelu dokumenta: Ciljevi i aktivnosti Gender akcionog plana SBK za period 2016. – 2027. godina.

Shema 1 Ciljevi i aktivnosti GAP 2026-2027. godina

IV Ciljevi i aktivnosti Gender akcionog plana SBK za period 2026. – 2027. godina

Srednjoročni cilj 1: Ministarstva i službe djeluju za ravnopravnost spolova					
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosioc odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja
1.1. Uspostavljeno mehanizam za praćenje Gender akcionog plana	Izrađen godišnji izvještaj o provođenju GAP	Radni tim za izradu za izradu i implemataciju Gender akcionog plana SBK 2026-2027. godina	Izrađen godišnji izvještaj	Mart 2027., 2028.	Redovni budžet
	Godišnji izvještaj o provođenju GAP se dostavlja putem Vlade Komisiji za ravnopravnost spolova i Skupštini	Vlada SBK, Stručna služba Vlade SBK	Uvojen godišnji izvještaj o implemetaciji GAP-a	Novembar svake godine	Redovni budžet

1.2. Kapaciteti Ureda za evropske integracije, fondove, odnose sa javnošću i kvalitet prema međunarodnom standardu SBK unaprijeđeni	Jačanje učešća žena u pripremi i implementaciji projekata kroz uvođenje rodno osjetljivih internih smjernica	Ured za evropske integracije, fondove, odnose sa javnošću i kvalitet prema međunarodnom standardu SBK	Procenat učešća žena u EU u aktivnostima vezanim za EU projekte	2026.-2027.	Redovni budžet
	Uključiti rodnu ravnopravnost kao element u internim auditima sistema kvaliteta	Ured za evropske integracije, fondove, odnose sa javnošću i kvalitet prema međunarodnom standardu SBK	Izrađeni nalazi i akcije tokom internih audita	2026.-2027.	Redovni budžet
	Izraditi smjernice za rodno osjetljivu komunikaciju (uključujući vizualni prikaz) i jačanje kapaciteta zaposlenih u oblasti EU integracija i rodne ravnopravnosti	Ured za evropske integracije, fondove, odnose sa javnošću i kvalitet prema međ. standardu SBK, Ministarstvo pravosuđa i uprave SBK	Smjernice usvojene i objavljene na web stranici	2026.	Redovni budžet
	Provođenje kampanja podizanja svijesti o rodnoj ravnopravnosti putem medija i uspostava posebne rubrike na web stranici Vlade SBK posvećene rodnoj ravnopravnosti i EU integracijama	Ured za evropske integracije, fondove, odnose sa javnošću i kvalitet prema međunarodnom standardu SBK	Doseg kampanje	2026.-2027.	Redovni budžet

	Uvesti sistem godišnjeg prikupljanja podataka za potrebe GAP-a o učešću žena u EU radnim tijelima ispred SBK	Ured za evropske integracije, fondove, odnose sa javnošću i kvalitet prema međunarodnom standardu SBK	Godišnji izvještaj s procentima (npr. % učešća žena)	2026.-2027.	Redovni budžet
	Provoditi kampanju "Rodna ravnopravnost kao vrijednost (standard EU u SBK)" putem web stranice kantona	Ured za evropske integracije, fondove, odnose sa javnošću i kvalitet prema međunarodnom standardu SBK	Minimalno 2 objave godišnje (polugodišnje)	2026.-2027.	Redovni budžet
	Osigurati sistemsko uključivanje rodne ravnopravnosti u smjernicama za izradu izvještaja, planova i programa rada institucija SBK	Ured za evropske integracije, fondove, odnose sa javnošću i kvalitet prema međunarodnom standardu SBK, Vlada SBK, Stručna služba Vlade SBK	Smjernice usvojene	2026.-2027.	Redovni budžet

1.3. Uspostavljeni instrumenti za redovnu procjenu uticaja propisa na ravnopravnost spolova	Uvođenje rodno osjetljive procjene uticaja propisa, strategija i programa SBK prilikom njihove izrade i razmatranja	Skupština SBK, Komisija za ravnopravnost spolova, Ministarstvo pravosuđa i uprave, Ured za zakonodavstvo	Broj akata razmatranih uz osvrt na rodnu dimenziju	2026.-2027.	Redovna sredstva
1.4. Provedene sektorske analize mogućnosti za unapređenje stanja ravnopravnosti spolova u prioritetnim oblastima	Analiza dostupnosti administrativnih podataka razvrstanih po spolu	Ministarstva i Službe, Stručna služba Vlade SBK	Kreirana lista prioritetnih podataka potrebnih za izvještavanje o stanju ravnopravnosti spolova u skladu sa GAP SBK	Decembar 2026.	Redovna sredstva
	Unaprijeđene administrativne baze podataka	Ministarstva i službe	% utvrđenih baza koji je unaprijeđen	2027. godina	Redovna sredstva
	Analiza podataka o sredstvima dodijeljenim kroz javne pozive za kulturu, sport i nevladine organizacije za aktivnosti usmjerene na unapređenje rodne ravnopravnosti i borbu protiv rodno zasnovanog nasilja	Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama	Decembar 2026.-2027.	Redovna sredstva

1.5. Budžet SBK sadrži procjenu uticaja na ravnopravnost spolova (rodno-odgovorno budžetiranje)	Izrađena analiza krajnjih korisnika budžeta u odnosu na spol tamo gdje je moguće	Ministarstvo finansija na osnovu podataka svih budžetskih korisnika	% oblasti koji sadrži procjenu uticaja na ravnopravnost spolova (rodno-odgovorno budžetiranje)	August 2026., 2027.	Redovna sredstva
	Informacija o stanju uvođenja rodno-odgovornog budžetiranja sastavni dio Dokumenta okvirnog budžeta SBK/KSB	Ministarstvo finansija SBK	Broj budžetskih korisnika koji dosljedno unose podatke o uticaju na spol u BPMIS	August 2026., 2027.	Redovna sredstva
	Uvođenje rodnog budžetiranja u SBK kroz program obuka za 50 budžetskih korisnika i uvođenje rodne oznake u budžetske programe	Ministarstvo finansija SBK	Rodna oznaka uvedena u min. 5 programa	2026.-2027.	Redovna sredstva
	U Zakonu o izvršenju budžeta utvrditi jasne obaveze za rodno-odgovorno budžetiranje u prioritetnim oblastima	Ministarstvo finansija SBK	Broj oblasti koje su ocijenjene kao prioritetne (npr. tekući transferi i sl)	kontinuirano	Redovna sredstva
	Izveštaj o izvršenju Budžeta sadrži informacije o krajnjim i izlaznim rezultatima u odnosu na spol	Ministarstvo finansija SBK na osnovu podataka svih budžetskih korisnika	% oblasti koji sadrži procjenu uticaja na ravnopravnost spolova (rodno-odgovorno budžetiranje)	kontinuirano	Redovna sredstva
	Sredstva za provođenje Gender akcionog plana SBK/KSB su planirana u budžetu	Ministarstvo finansija SBK na prijedlog nadležnih ministarstava	% aktivnosti po godinama za koji su odvojena sredstva	kontinuirano	Redovna sredstva

Srednjoročni cilj 2: Unaprijeđeno je stanje ravnopravnosti spolova na području SBK					
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosioc odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja
2.1. Obrazovni sektor doprinosi ravnopravnosti spolova	Promocija učešća djevojčica i dječaka u oblasti obrazovanja u kojima su manje zastupljeni	Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih kulture i sporta	Izrađen i provodi se program promocije u saradnji sa osnovnim školama, srednjim školama i drugim servisima	Maj 2026. godine i kontinuirano	Redovna sredstva
	Nastaviti provoditi program obaveznog programa predškolskog odgoja i obrazovanja pred polazak u osnovu školu	Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta	% dječaka i djevojčica koji je obuhvaćen predškolskim odgojem	Kontinuirano	Redovna sredstva
	Promocija učešća ravnopravnog učešća djevojčica i dječaka u obrazovanju u IKT-u	Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta	Izrađen i provodi se program promocije u saradnji sa osnovnim školama i drugim servisima	Maj 2026. godine i kontinuirano	Redovna sredstva
	Kriteriji dodjele sredstava kroz javne pozive za kulturu, sport i neprofitne organizacije uključuju rodnu perspektivu	Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta	Rodno osjetljivi kriteriji ugrađeni u tekst javnih poziva i/ili pravilnika o dodjeli sredstava	Februar 2026.-2027.	Redovna sredstva
	Prikupljanje podataka i promocija aktivnosti usmjerenih na unapređenje rodne ravnopravnosti i borbu protiv rodno zasnovanog nasilja na nivou škola, sportskih klubova i neprofitnih organizacija (kampanja “16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja”, rodna ravnopravnost u sportu, i sl.)	Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta	Broj škola, sportskih klubova i neprofitnih organizacija koje su uključene u kampanju.	Oktober 2026.-2027	Redovna sredstva/ donatori

2.2. Smanjen jaz između žena i muškaraca na tržištu rada	Analizirati razloge manje stope zaposlenosti i veće stope nezaposlenosti žena na području kantona	Služba za zapošljavanje SBK	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama	Septembar 2026.	Redovna sredstva
	Izraditi detaljnu analizu uticaja aktivnih mjera zapošljavanja na smanjenje jaza između žena i muškaraca na tržištu rada u periodu od 5 godina	Služba za zapošljavanje SBK	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama	Septembar 2026.	Redovna sredstva
	Kreirati programe podrške nezaposlenim ženama kroz korištenje mjera aktivne politike zapošljavanja	Služba za zapošljavanje SBK	Izrađen program podrške	2016. – 2027. godine	Redovni budžet i partnerstvo
	Izraditi godišnji izvještaj (podaci nadležne službe) sa analizom strukture korisnika novčanih sredstava NVO, privatnih preduzeća i poduzetnika razvrstanih po spolu (osnivača ili vlasnika)	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova SBK	Godišnji izvještaj sa preporukama za poboljšanje	Kontinuirano	Redovni budžet
	Izraditi godišnji izvještaj (podaci nadležne službe) sa analizom strukture korisnika novčanih sredstava za pomoć pojedincima razvrstanih po spolu (rekonstrukcija i izgradnja)	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova SBK	Godišnji izvještaj sa preporukama za poboljšanje	Kontinuirano	Redovni budžet

	Finansijski plan Službe za zapošljavanje SBK i informacija o izvršenju Finansijskog plana Služe za zapošljavanje SBK sadrže informacije o uticaju na jaz između žena i muškaraca na tržištu rada	Služba za zapošljavanje SBK	Broj informacija o uticaju na uticaju na jaz između žena i muškaraca na tržištu rada koji su sadržani	Kontinuirano	Redovni budžet i partnerstvo
	Uvođenje redovnog prikupljanja i analize rodno razvrstanih podataka o korisnicima programa zapošljavanja i samozapošljavanja	Služba za zapošljavanje SBK	Rodno razvrstani podaci uključeni u godišnje izvještaje	Kontinuirano, 2026–2027	Budžet (redovna sredstva)
	Godišnje praćenje učešća žena u mjerama aktivne politike zapošljavanja	Služba za zapošljavanje SBK	Godišnji pregled učešća žena po mjerama (Poseban fokus na ranjive grupe)	2026.-2027.	Budžet (redovna sredstva)
	Informisanje nezaposlenih žena o programima zapošljavanja i samozapošljavanja	Služba za zapošljavanje SBK	Broj informativnih objava namijenjenih ženama (Web stranica i oglasne ploče)	Kontinuirano, 2026–2027	Budžet (redovna sredstva)
	Praćenje broja ugovora o zapošljavanju i samozapošljavanju zaključenih sa ženama	Služba za zapošljavanje SBK	Godišnji broj ugovora sa ženama (Podaci iz programa FZZZ)	2026.-2027.	Budžet (redovna sredstva)
	Učešće u aktivnostima podizanja svijesti o rodnoj ravnopravnosti na tržištu rada	Služba za zapošljavanje SBK	Najmanje jedna realizovana aktivnost (saradnja s drugim institucijama)	2026.-2027.	Budžet (redovna sredstva)
	Dostavljanje rodno razvrstanih podataka Radnom timu za GAP	Služba za zapošljavanje SBK	Podaci uključeni u godišnji izvještaj o provođenju GAP-a (obaveza iz GAP-a)	Godišnje, 2026. i 2027.	Budžet (redovna sredstva)
	Promovisati jednake mogućnosti za žene i muškarce u svim konkursima koje objavljuje skupština, vlada, ministarstva i službe	Sve službe skupštine, vlada, ministarstva i službe	U svim konkursima jasno navedeno: „Ohrabruju se osobe oba spola da se prijave na ovaj konkurs. U okviru ovog konkursa biti će osigurane jednake mogućnosti za sve osobe bez diskriminacije po bilo kojem osnovu.“	Kontinuirano	Redovni budžet i partnerstvo

	Izrađena analiza o primjeni prava na naknadu za vrijeme porodijskog/ roditeljskog odsustva sa prijedlozima progresivnog unapređenja iznosa u odnosu na međunarodne standarde	Odjel socijalne zaštite Ministarstva zdravstva i socijalne politike i inspekcija socijalne zaštite u saradnji sa Ministarstvom finansija	Broj preporuka Institucije Ombudsmana za ljudska koja su provedene	Juni 2026.	Redovni budžet i partnerstvo
	Usvojiti politiku o nultoj toleranciji za uznemiravanje i seksualno uznemiravanje u institucijama SBK	Vlada SBK na prijedlog Ureda za evropske integracije, fondove, odnose s javnošću i kvalitet prema međunarodnom standardu SBK	Politika prema modelu Vlade FBiH usvojena i objavljena	Novembar 2026.	Redovni budžet i partnerstvo
	Izraditi prijedloge standarda etičkog ponašanja u Skupštini SBK iz ugla nulte tolerancije za uznemiravanje i seksualno	Komisija za ravnopravnost spolova	Prijedlog standarda izrađen i dostavljen Skupštini sa inicijativom za izradu sveobuhvatnog Etičkog kodeksa Skupštine SBK	Novembar 2026.	Redovni budžet i partnerstvo
	Analizirati mogućnosti za unapređenje kapaciteta predškolskih ustanova	Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama	Septembar 2026. godine	Redovna sredstva

2.3. Osigurana podrška ranjivim grupama žena i muškaraca	Izraditi analizu uticaja trenutnih izdvajanja za podršku porodicama sa novorođenom djecom koja su u teškom finansijskom stanju	Odjel socijalne zaštite Ministarstva zdravstva i socijalne politike, u saradnji sa Centrima za socijalni rad i inspekcijom socijalne zaštite	Nastaviti sa osiguravanjem redovnu podrške porodicama sa novorođenom djecom koja su u teškom finansijskom stanju	Kontinuirano	Redovna sredstva
	Nastaviti sa finansijskom podrškom troškova vantjelesne oplodnje	Zavod za zdravstveno osiguranje SBK uz saradnju sa Federalnim zavodom osiguranja i reosiguranja	Promovisati i osigurati finansijsku podršku troškova vantjelesne oplodnje	Kontinuirano	Redovna sredstva
	Izmjena kriterija u svrhu povećanja učešća žena u poljoprivrednim poticajima tj. uvođenje rodnog praćenja u poticajima (posebna rubrika za spol korisnika)	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva SBK	Godišnji izvještaj o broju žena i muškaraca korisnika poticaja	2026.-2027.	Redovni budžet
	Edukacije žena u ruralnim područjima kroz organizaciju 2 radionice godišnje za žene u poljoprivredi (preduzetništvo, grantovi EU, digitalne vještine).	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva SBK	Organizovanje 2 radionice godišnje za žene u poljoprivredi (preduzetništvo, digitalne vještine)	2026.-2027.	Redovni budžet/partneri

	Izrada rodno osjetljivih kriterija u programima podrške Ministarstva za žene u oblasti poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva SBK	Broj izmjenjenih programa/iznos dodijeljenih sredstava na osnovu izmjena	2026.-2027.	Redovni budžet
	Rodno odgovorno planiranje urbanog prostora (uvođenje obavezne rodne analize za nove urbanističke planove)	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova SBK	Broj planova koji uključuju rodnu analizu	2026.-2027.	Redovni budžet
	Program ranog otkrivanja karcinoma kod žena (Mobilni mamograf + edukativne kampanje)	Zavod za javno zdravstvo SBK	Min. 100 žena godišnje obuhvaćeno pregledima	2026.-2027.	Redovni budžet
	Jačanje centara za socijalni rad (Uvođenje protokola zaštite žrtava nasilja, posebno žene, djeca, starije)	Centri za socijalni rad u saradnji sa Ministarstvom zdravlja i socijalne politike, MUP-om i Ministarstvom obrazovanja, nauke mladih, kulture i sporta	Usvojen protokol + broj stručnjaka obučanih (min. 20)	2026.-2027.	Redovni budžet
	Psihosocijalna podrška trudnicama i roditeljima (Program besplatnih savjetovališta u domovima zdravlja)	Centri za mentalno zdravlje pri domovima zdravlja kantona (Jajce, Bugojno, Travnik, Vitez i Kiseljak)	Min. 100 korisnica godišnje	2026.-2027.	Redovni budžet

	Izrada rodno osjetljivih kriterija u programima podrške Ministarstva za žene u oblasti grantova za žensko poduzetništvo (posebna linija podrške start-upovima žena)	Ministarstvo privrede SBK	Min. 10 novih poduzetnica godišnje	2026.-2027.	Redovni budžet
	Obuka žena za digitalnu i tehničku ekonomiju kroz program obuke (50 učesnica)	Ministarstvo privrede SBK	Završene obuke i broj pokrenutih poslovnih inicijativa	2026.-2027.	Redovni budžet/ partneri
	Pomoć podrške socijalnom poduzetništvu (prioritet podrška poduzećima koja zapošljavaju žene iz ranjivih skupina)	Ministarstvo privrede SBK	Min. 5 podržanih socijalnih preduzeća	2026.-2027.	Redovni budžet
	Obuka pravosudnih službenika o rodno osjetljivom pristupu (1 obuka godišnje za sudove i upravna tijela)	Ministarstvo pravosuđa i uprave SBK u saradnji sa pravosudnim institucijama	Min. 40 obučених službenika	2026.-2027.	Redovni budžet
	Pregled zakonskih akata (analiza 3 zakona godišnje u cilju uklanjanja rodno diskriminatornih odredbi)	Ministarstvo pravosuđa i uprave SBK	Izveštaji urađeni, dostavljene preporuke	2026.-2027.	Redovni budžet
	Jačanje kapaciteta policijskih službenika kroz redovne obuke o radu policije u zajednici i postupanju prema žrtvama rodno-zasnovanog nasilja i nasilja u porodici (tema: „Nasilje“)	Ministarstvo unutrašnjih poslova SBK	Min. 400 policajaca obučених do kraja 2027	2026.-2027.	Redovni budžet
	Evidencija i analiza kriminaliteta po spolu (Godišnji izvještaj o kriminalitetu po rodnim kategorijama)	Ministarstvo unutrašnjih poslova SBK	Objavljena dva izvještaja godišnje	2026.-2027.	Redovni budžet

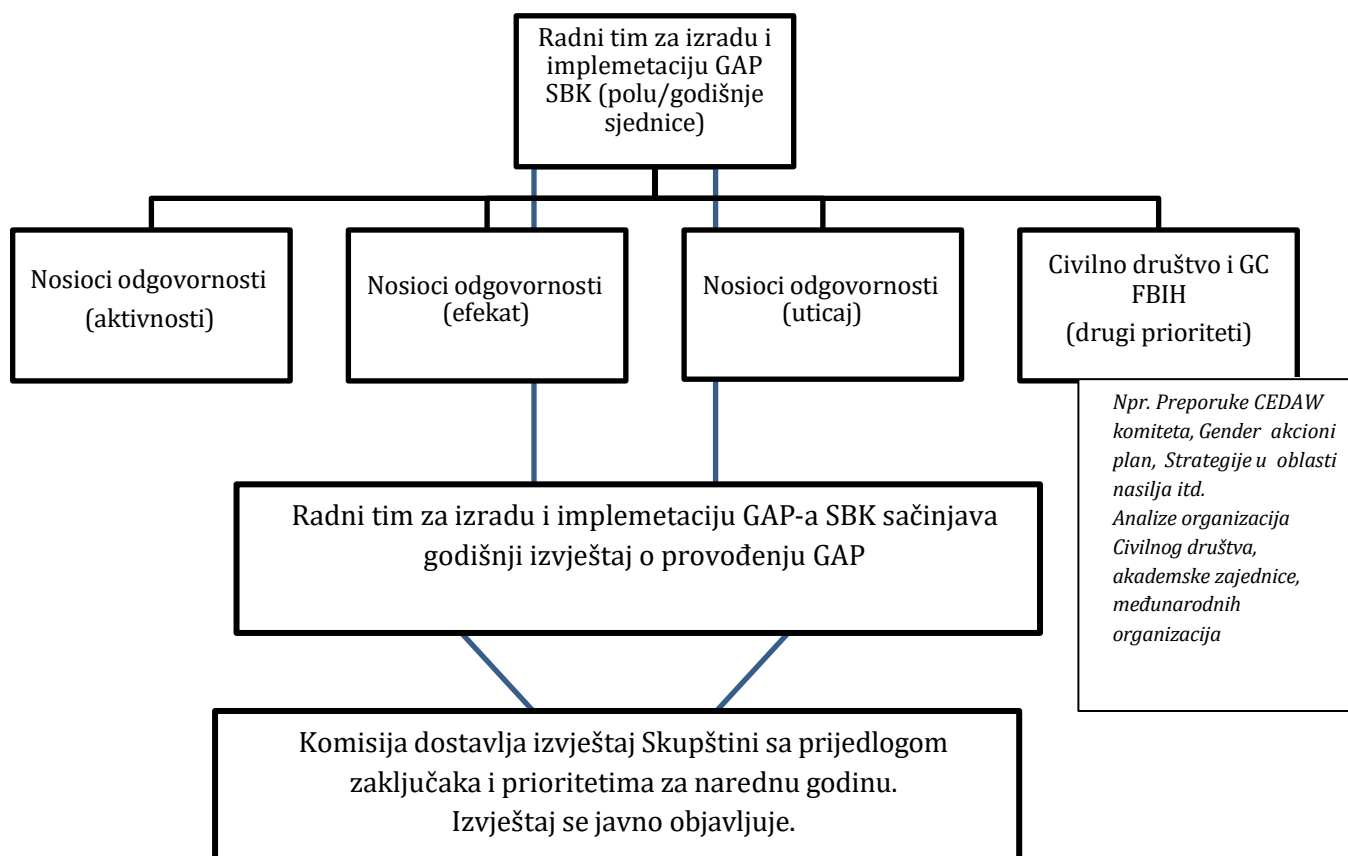
2.4. Prevencija i zaštita od nasilja u porodici i nasilja nad ženama	Osigurati sredstva za provođenje i provoditi aktivnosti iz Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za period 2026-2027 godina SBK	Vlada SBK	Aktivnosti iz Programa se redovno provode, Programi se redovno donose	Kontinuirano	Redovna sredstva
	Doprinos prevenciji nasilja nad ženama i nasilja u porodici obilježavanjem Međunarodna kampanja 16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja (25.11. – 10.12.)	Ured za evropske integracije, fondove, odnose sa javnošću i kvalitetu prema međunarodnom standardu SBK i Komisija za ravnopravnost spolova, MUP SBK	Kanton provodi aktivnosti u okviru kampanje	Kontinuirano	Redovna sredstva
	Redovno razmatranje izvještaja o nasilju u porodici od strane Komisije za ravnopravnost spolova	Komisija za ravnopravnost spolova	Izvještaj raspravljen sa ključnim akterima i usvojene preporuke za djelovanje	Jednom godišnje	Redovna sredstva
2.5. Osigurana ravnopravna zastupljenost osoba muškog i ženskog spola u tijelima nad kojima Kanton vrši nadzor	Izraditi analizu zastupljenosti žena i muškaraca u svim tijelima uključujući i predsjednike/ce tijela koje imenuje Skupština, Vlada i ministarstva	Stručna služba Skupštine, Stručna služba Vlade	Vlada i Skupština usvojili informaciju o analizi zastupljenosti sa zaključcima	Juli 2026.	Redovna sredstva

Srednjoročni cilj 3: Prati se stanje i sarađuje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova					
Očekivani rezultat	Aktivnost	Nosioc odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja
3.1. Kanton doprinosi promociji ravnopravnost spolova	Utvrđen je Program obilježavanja dana od značaja za ravnopravnost spolova	Vlada i Skupština	Obilježavaju se 8. mart „Međunarodni dan žena“, Međunarodna kampanja 16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja (25.11. – 10.12.), Međunarodni dan žena u IKT-u, 19.11. Međunarodni dan muškaraca i drugi	Mart 2026., - 2027	Redovni budžet i partnerstvo
	Organizovati tematske sjednice/radionice sa medijima sa ciljem promocije GAP i rodno odgovornog izvještavanja	Radni tim za izradu i implementaciju GAP-a, Vlada SBK	Broj organizovanih tematskih sjednica/radionica sa medijima	Juni 2026.- 2027.	Redovni budžet i partnerstvo
	Osigurati dostupnost promotivnih materijala o ciljevima Gender akcionog plana SBK i redovno informisanje javnosti o radu Komisije za ravnopravnost spolova putem službenih kanala Skupštine	Komisija za ravnopravnost spolova Skupštine SBK	Broj izrađenih materijala, informacija, izvještaja	Mart 2026.,- 2027.	Redovni budžet i partnerstvo

3.2. Redovno se prati stanje ravnopravnosti spolova na području SBK	Komisija za ravnopravnost spolova organizuje sjednice sa ciljem praćenja provođenja (monitoring) Gender akcionog plana	Komisija za ravnopravnost spolova	Održana polugodišnja i godišnja sjednica na kojoj je razmotren izvještaj o provođenju GAP te su predloženi zaključci za Skupštinu	Septembar i mart svake godine	Redovna sredstva
	Skupština razmatra izvještaj o provođenju Gender akcionog plana	Skupština SBK	Razmotren izvještaj i doneseni zaključci o prioritetima	April svake godine	Redovna sredstva
	Izvršiti procjenu (evaluaciju) provođenja Gender akcionog plana kao osnovu za izradu narednog Gender akcionog plana	Radni tim za izradu i implementaciju Gender akcionog plana	Izvršena procjena provođenja Gender akcionog plana	Kraj 2027. godine	Redovni budžet i partnerstvo
	Redovno razmatranje pitanja rodne ravnopravnosti, nasilja nad ženama i provođenja međunarodnih i domaćih obaveza	Skupština SBK, Komisija za ravnopravnost spolova	Broj održanih sjednica Komisije (najmanje 5 puta godišnje)	2026.-2027.	Redovni budžet
	Saradnja sa Gender centrom FBiH, OSCE-om i organizacijama civilnog društva u oblasti ravnopravnosti spolova	Skupština SBK, Komisija za ravnopravnost spolova	Broj zajedničkih aktivnosti	2026.-2027.	Redovni budžet
3.3. Civilno društvo učestvuje u definisanju prioriteta za djelovanje u oblasti ravnopravnosti spolova	Utvrđen je spisak organizacija civilnog društva i pojedinaca koje se bave ravnopravnošću spolova	Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta SBK	Broj korisnika sredstava za sport, kulturu i mlade (društva i pojedinci)	Kraj 2026.,- 2027.	Redovna sredstva
	Organizuje se tematska sjednica sa civilnim društvom sa ciljem definisanja prioriteta u oblasti ravnopravnosti spolova	Komisija za ravnopravnost spolova i partneri	Tokom tematske sjednice prikupljeni prijedlozi civilnog društva u pogledu prioriteta	Oktobar svake godine	Redovna sredstva, vanjski izvori

V Monitoring i evaluacija Gender akcionog plana SBK

Osnovni mehanizam praćenja provedbe Gender akcionog plana SBK jeste nadzor koji provodi za nivo vlade Radni tim za izradu i implemetaciju GAP-a SBK 2026-2027. godina, a za nivo Skupštine Komisija za ravnopravnost spolova. Zadatak Komisije je da prati aktivnosti provedbe, prikupljanja informacija koje su potrebne za analizu ostvarenih ciljeva i rezultata i osiguraju ostvarenje rezultata aktivnosti navedenih u dokumentu. Nadzor nad provedbom pratit će se organizacijom sjednica za nadzor svakih šest mjeseci kojom prilikom će svi nosioci odgovornosti putem Radnog tima za izradu i implemetaciju GAP-a SBK 2026-2027. godina, Komisiji redovno i sistematski dostavljati informacije o provedbi. Pored toga Komisija će jednom godišnje informisati Skupštinu i sve ključne aktere uključene u implementaciju aktivnosti o ostvareni rezultatima te će predlagati Skupštini odgovarajuće zaključke.

Shema 2 Shematski prikaz monitoringa i evaluacije GAP SBK 2026-2027. godina

Osnovni pojmovi i definicije ravnopravnosti spolova

Diskriminacija po osnovu spola je svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili grupe osoba zasnovano na spolu zbog kojeg se osobama ili grupi osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda.

Direktna diskriminacija po osnovu spola postoji kada je osoba ili grupa osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu ili grupu osoba u istoj ili sličnoj situaciji.

Indirektna diskriminacija po osnovu spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve je dovela, dovodi ili bi mogla dovesti u nepovoljniji položaj osobu ili grupu osoba jednog spola u poređenju sa osobom ili grupom osoba drugog spola.

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje po osnovu spola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, ili kojim se postiže takav učinak.

Seksualno uznemiravanje je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba, ili kojim se postiže takav učinak, naročito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Nasilje po osnovu spola je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanijeta fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputava osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života.

Nasilje po osnovu spola uključuje, ali se ne ograničava, na

- a) nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu;
- b) nasilje koje se dešava u široj zajednici;
- c) nasilje koje počinu ili tolerišu organi vlasti i drugi ovlašteni organi i pojedinci;
- d) nasilje po osnovu spola u slučaju oružanih sukoba.

Viktimizacija je oblik diskriminacije koji postoji kada se osoba ili grupa osoba dovede u nepovoljniji položaj zbog: odbijanja naloga za diskriminatornim postupanjem, prijave diskriminacije, svjedočenja u postupku zaštite od diskriminacije na osnovu spola, ili ako je na bilo koji drugi način osoba sudjelovala u postupku vođenom povodom diskriminacije na osnovu spola.

Spol predstavlja biološke i psihološke karakteristike po kojima se razlikuju osobe muškog i ženskog spola.

Gender/rod predstavlja sociološki i kulturološki uvjetovanu razliku između osoba muškog i ženskog spola i odnosi se na sve uloge i osobine koje nisu uvjetovane ili određene isključivo prirodnim ili biološkim faktorima, nego su prije proizvod normi, prakse, običaja i tradicije, i kroz vrijeme su promjenljivi.

Ravnopravnost spolova znači da su osobe muškog i ženskog spola jednako prisutne u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

Jednak tretman svih osoba muškog i ženskog spola podrazumijeva osiguranje odsustva diskriminacije po osnovu spola.

Jednake mogućnosti svih osoba bez obzira na spol podrazumijeva odsustvo prepreka za ekonomsko, političko i društveno sudjelovanje po osnovu spola.

Diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.

Institucionalni mehanizmi za jednakopravnost spolova predstavljaju tijela koja su uspostavljena od nadležnih zakonodavnih, izvršnih i organa uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini radi provođenja Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, koordiniranja i realizacije programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osiguranja provođenja međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.

Rodno senzitivno ili odgovorno budžetiranje je neophodno sredstvo koje podrazumijeva poštivanje načela ravnopravnosti spolova tokom pripreme budžeta, te raspodjele i dodjele finansijskih resursa. Rodno budžetiranje predstavlja sagledavanje javnih politika na svim nivoima budžetskog procesa i restrukturiranje prihoda i rashoda kako bi se uzele u obzir potrebe i prioritete različitih grupa žena i muškaraca imajući u vidu njihove različite uloge u porodici, ekonomiji i društvu. Rodno budžetiranje uključuje dva osnovna koraka: rodnu analizu budžeta i njeno provođenje kroz preraspodjelu budžeta. Rodnom analizom budžeta razvrstavaju se troškovi i prihodi naspram njihovog različitog utjecaja na žene i muškarce i time se uočavaju mjesta gdje su sakupljanje i distribucija državnog novca nepravedni.

Najznačajniji međunarodni dokumenti i standardi u oblasti ravnopravnosti spolova

- Povelja Ujedinjenih nacija (1945)
- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (1948)
- Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (1950), uključujući relevantnu praksu Evropskog suda za ljudska prava
- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966)
- Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966)
- Prva svjetska konferencija o ženama – Meksiko (1975)
- Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena – CEDAW (1979)
- Druga svjetska konferencija o ženama – Kopenhagen (1980)
- Treća svjetska konferencija o ženama – Nairobi (1985)
- Konferencija Ujedinjenih nacija o okolišu i razvoju – Rio de Janeiro (1992)
- Svjetska konferencija o ljudskim pravima – Beč (1993)
- Međunarodna konferencija o stanovništvu i razvoju – Kairo (1994)
- Četvrta svjetska konferencija o ženama – Peking (1995)
- Pekinška deklaracija i Platforma za djelovanje (1995)
- Fakultativni protokol uz CEDAW (1999)
- Rezolucija Vijeća sigurnosti UN 1325 „Žene, mir i sigurnost“ (2000)
- Milenijumska deklaracija UN i Milenijumski ciljevi razvoja (2000)
- Specijalne sjednice Generalne skupštine UN – Beijing+5, Beijing+10, Beijing+15 i Beijing+20
- Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici- Istanbulska konvencija (2011), ratifikovana u BiH 2013. godine
- Osnivanje UN Women - Entitet UN za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (2010)
- Agenda 2030 za održivi razvoj – Cilj 5: Ravnopravnost spolova i osnaživanje žena i djevojčica (2015)
- Osnivački ugovori Evropske unije i Direktive EU o zabrani diskriminacije i ravnopravnosti spolova (uključujući direktive o jednakom tretmanu, zapošljavanju, transparentnosti plata i zaštiti od nasilja, 2006–2024)
- Strategije Vijeća Evrope za rodnu ravnopravnost
- Strategija Evropske unije za rodnu ravnopravnost 2020–2025
- Nacionalni akcioni planovi Bosne i Hercegovine za provedbu Rezolucije UN 1325
- Relevantne strategije i politike Evropske unije i Vijeća Evrope u oblasti ljudskih prava, rodne ravnopravnosti i borbe protiv nasilja nad ženama